

Celt dzejas līmeni

Partijas Centrālās Komitejas lēmumā par žurnāliem «Zvezda» un «Leņin-grad» un A. Zdanova runā tika dota kaujinieciska darbības programma literatūras darbiniekiem; vadoties no tur izteiktajiem norādījumiem, mūsu rakstniecībā pēdējos gados gūti izcili sasniegumi. Padomju literatūras loma un nozīme visās tautas dzīvē nemitīgi palielinās; rakstnieki, kas pareizi atspoguļo mūsu cilvēku darbu un centienus, ieguvuši miljonu lasītāju atzinību.

Taču partija un biedrs Staļins māca, ka aiz sasniegumiem jebkurā darbā vienmēr jāprot saskatīt trūkumus. PSKP CK pārskata referātā partijas XIX kongresā biedrs G. Maļenkovs atzīmēja, ka daudzu literatūras darbu idejiski mākslinieciskais līmenis vēl joprojām nav pietiekami augsts, ka vēl parādās viduvēji, bāli un dažreiz pat haltūras sacerējumi, kas izkropļo padomju īstenību.

Šis atzinums pilnā mērā attiecināms arī uz latviešu padomju literatūru un jo sevišķi un konkrēti — uz dzeju. Atskaitot nedaudzas veiksmes: A. Imermana stāstu dzeja «Kur visi kuģi satiksies», B. Sauliņa poemu «Nealzmirstānā» (lielāka apmēra darbus, kuri arī nav bez saviem trūkumiem), atsevišķus dzejoļus A. Vējāna ciklos «Labu ceļu vēju» un «Ražena diena», dažas V. Luksa, M. Ķempes, J. Vanaga, P. Sila dzejas un dzejojumus, — vairums pagājušajā gadā periodikā iespiesto dzejoļu ir idejiski un mākslinieciski pavāji, līdz galam neizstrādāti darbi, daži pat ar nopietnām politiskām kļūdām. Ar rupjiem ideoloģiskiem izkropļojumiem sastopamies O. Vācieša dzejoļi «Virziens», Lielas, svarīgas temas vienkāršoti un kļūdaini traktēti A. Baloža dzejoļi «Partijas XIX kongresam» un J. Plauža «Miera piegādē». Mistikas pilns ir E. Vēciņas chaotiskais dzejoļis «Bethovena devītā simfonijā». Nesakarīgi un viscaur kļūdaini, it īpaši runājot par komunisma celtniecību mūsu zemē ir V. Daunes sacerējumi «Padomju Latvijas bērni sveicina Fran-sua Bruersu» un «Padomju cilvēks».

Sākus un tamlīdzīgus piemērus varētu uzskaitīt vēl vairāk. Tas liek secināt, ka dzejnieki joprojām nepietiekami apgūst marksisma-leņinisma teoriju, vāji orientējas mūsu partijas un valsts politikas jautājumos, stāv tālu no dzīves un slīkti izprot tajā notiekošos procesus. Tas, ka minētie dzejoļi dienas gaismā ieraudzījuši galvenokārt «Karoga» lappusēs, liecina par mod-ribas trūkumu žurnāla redakcijā.

Padomju tauta cēl komunistu. Nupat publicētais Centrālās Statistiskās pār-valdes ziņojums par PSRS tautas saimniecības plāna izpildi 1952. gadā, tā skaitļi stāsta par jauniem brīnišķīgiem panākumiem, kas Leņina-Staļina par-tijas vadībā gūti socialistiskās ekonomikas un kultūras attīstībā piektās stali-niskās piegādes otrajā gadā. Padomju literatūra, tai skaitā dzeja, aicināta sniegt darbaļaudīm patiesu idejisku bruņojumu, kas palīdzētu viņiem izpildīt lielos celtniecības plānus, tās uzdevums iedvesmot tautu uz arvien jaunām uzvarām, audzināt to komunisma ideju garā, pacelt tās domas un jūtas.

Taču cildenā komunisma celtniecības tema vēl nav radusi pienācīgu atspo-gulojumu mūsu dzejā, kaut gan tai vajadzēja būt vadošai; vārds «komunisms» daudziem mūsu dzejniekiem ir kļuvis kaut kas līdzīgs šampam, ko izmanto, lai apstiprinātu tematikas laimīgumu, pie kam nākotne šādos dzejoļos parasti nerod izpausmi realistiskā tēlā, bet tiek salīdzināta ar blāzmu, rit-ausmu vai tamlīdzīgām kosmiskām parādībām. Raksturīgs šai ziņā V. Brutānes dzejoļis «Rīts», kurā dzejniece par komunismu tikai beigas piemetina:

«— Tas tuvojas kā dienas jausma,
kā rīts, kā liela gaiša aumsa.»

Rakstīt par nākotni — tas nozīmē vispirms rādīt Leņina-Staļina partijas šodienas darbību, socialistiskās sabiedrības šodienas sasniegumus, attēlot darba varoņus, rūpniecības un lauku pirmrindniekus, tās jaunās komunisma iezīmes, kas jau sastopamas dzīvē. Tieši šai ziņā mūsu dzeja vēl ārkārtīgi vārga. Pārskatot pagājušā gada ražu, neatradīsim neviena kaut cik iezīmīga komunisma celtnieka tēla; J. Grota un A. Krūkļa vārsmas par kolchoza ka-lejiem bālas un neizteiksmīgas, J. Vanaga dzejoļums «Kalēpuikas» visumā atzīstams, taču arī te galvenie varoņi nobidēti otrā plānā, pasīvu klausītāju lomā. Atsevišķos citos mēģinājumos parādīt ražošanas pirmrindniekus sastopamies lielāko tiesu ar lietu aprakstu un notikumu pārstāstījumu, kas atzīstā-jā un nomač galveno varoņi — darba darītāju. Piemēram, A. Krūklis stāstot par komjauniešu rosmi kokmateriālu sagatavošanā, dzejoļi «Meža cirtējs» raksta gan par traktoru sprauslām, gan zaģu snācieniem, gan aedabiskiem silu krā-cieniem, bet pašus cilvēkus, viņu darba varonību, neredzam, viņu pārdzīvo-jumus nejutām. Un tas jo bieži gadās ne tikai A. Krūklim vien.

Būt dzejniekam — tas ir cildens un goda pilns uzdevums. Atcerēsimies, ar kādu godbūtību par dzejas meistariem runājis Belinskis, atcerēsimies arī, ka Gorkijs dzejnieku salīdzinājis ar tautas sirdi. Taču jau minētie piemēri liecina, ka daudzi latviešu padomju dzejnieki ne vienmēr ir šī cildenā apzi-nējuma augstums. Vairumā dzejoļu nav dziļu jūtu, iedvesmas; rakstīti steigā, tie slīd pa dzīves un parādību virspusi. Un tāpēc, ja arī vienu otru dzejoļu pirmajā mirklī var izlasīt ar patiku, tie tomēr neatstāj paliekošu iespaidu, nesaviļņo, nepaliek atmiņā. J. Grota «Ritdienas apvāršņos», M. Kromas «Vēstule», O. Lisovskas «Traktoristi», V. Rūjas «Komjauniešu cilciens» utt., utt., — kaut kur kaut kas dzirdēts, kaut kas lasīts — palikuši tikai virsraksti, kas neko nestāsta, neko neatgādina, ne uz ko nerosina. Tātad dzejolis nav savilņojis lasītāju. Tātad nav attaisnojis savu eksistenci.

Te lielā mērā liek sevi manīt vēl joprojām nepārvārtēta neverība pret meis-tarības jautājumiem. Daudzvārdība, kas atmiēkšē un padara nevarīgu domu, dzejas tēlu peļēcība, nabadzīgais atskatu krājums (miļš — zvīš, spulgo — gulgo, šnāc — krāc, celts — dzelts u. tml.), — tas viss lielā mērā mazina daudz vai lecerētu dzejas darbu vērtību un ietekmi, tie drīzāk atgādina labāk vai sliktāk sarīnātu vāju prozu.

Runājot par pagājušā gada dzejas devu centralajos un periferijas žurnālos, S. Šēpačovs «Pravdā» rakstīja:

«Mums pavērtas milzu, visplašākās iespējas dalīrādei. Lasītājs gaida no dzejniekiem gan monumentalus episkus tēlus, gan kvēlu dzejisku publicis-tiku, gan smalkus dzejoļus par dabas skaistumu, dedzīgas un sirsnīgas vār-smas par mīlestības priekiem un bēdām, par visu to ar ko pilna cilvēka sirds. Mūsu dzejai nepieciešams atmakojošs speks asi, šausoši satīras vārdi. Varonības apdziedāšana, atmakošanas patoss, atzīšanās prieks, jūtu atklāsmē, dziļas filozofiskas pārdomas, jautrs joks — visu to lēter sevī īsta dzeja. Tajā jālīdzinās labam orķestrim, kur visi instrumenti vajadzīgi un visi papildina viens otru.»

Cik daudz patiesības šais vārdos, attiecinot tos uz latviešu padomju dzeju! Tas orķestris pagaidām skan vēl parāk vienmūji, tajā nedzirdam daudzus instrumentus. Tas prasa drosmīgi paplašināt tematiku: dzeja jārod izpausme visam, kas sastāda mūsu dzīvi, visam, ko dara, ko izjūt, par ko cieņās šīs dzīves saimnieks un veldotājs — padomju cilvēks. Un mums ir visas iespējas godam izpildīt šo cildeno pienākumu. Talantīgu dzejnieku netrūkst — vaja-dzīgs tikai vērīgāk ieskatīties dzīvē, stādīt stingrākas prasības savai dalīrādei, ne mirkli nealzmirstot, ka tautas prasības un gaume nemitīgi pieaug. Partijas XIX kongress izvirzījis rakstniekiem uzdevumu radīt darbus, kas būtu mūsu lielā laikmeta cienīgi. So uzdevumu varēs atrisināt tikai, neatlaidīgi ceļot visa mūsu literārā darba, tai skaitā arī dzejas, idejiski māksliniecisko līmeni.

LATVIJAS PSR AUGSTĀKĀS PADOMES PREZIDIJA D E K R E T S

Par Latvijas PSR Augstākās Padomes sasaukšanu

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs nolēma:

Sasaukt Latvijas Padomju Socialistiskās Republikas Augstākās Padomes sesiju 1953. gada 23. februārī Rīgas pilsētā

Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs Priekšsēdētājs K. OZOLIŅŠ
Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs Sekretārs K. GAILIS

Rīga,
1953. gada 22. janvārī,

Literatūra un Māksla

LATVIJAS PADOMJU RAKSTNIEKU, KOMPONISTU, MĀKSLINIEKU UN ARCHITEKTU SAVIENĪBU LAIKRAKSTS

1953. G.

25. JANVARĪ

Nr. 4 (419)

«VARU PADOMEM, MIERU TAUTAM»
Mākslinieku D. Nalbandjana, V. Basova, N. Meščapņova, V. Priboļovska un M. Suzdaļceva gleznas reprodukcija.

PIRMAIS KANDIDATS

J. SUDRABKALNS

Radio, un arī tie, kas padomju cil-vēku darbības un notikumos, kas noris-nās pie tūlēm un tālēm kaimiņiem. Un mēs savilņoti lasām un klausāmies, ar kādu bezgalīgu mīlestību un uztici-bu šais dienās visa brālju salme, uz vie-tējo Padomju vēlēšanām gatavojoties, nosauc pirmā deputātu kandidata vār-du. Tas kvēlo ikvienu padomju pilso-ņa sirdi, kā saule tas apstaro darba ko-lektīvu un tautu ceļu. Tribīnē dodas visu naclju un visu profesiju pārstāvj, un visi viņi par savu personīgo un sa-vas tautas laimi ar dedzīgu sirdi patei-cas diženajam miera karognesējam un komunisma celtniekam. Lūk, Tallinas elektrotācijās galvenais inženieris Too-me, izvirzīdams biedru Staļinu par Tallinas apgabala Padomes deputāta kandidātu, liecina: «Igaunju tauta vieno-tajā padomju tautu salmē Komunisti-skās partijas un biedra Staļina vadībā dodas no uzvaras uz uzvaru.» Vilņas fabrikā «Sparta» runā aditājas, šuvē-jas, visu daudzo cechu strādnieces. Fabrikas komitejas priekšsēdētāja Ples-kevičute dedzīgi saka: «Biedra Staļina vārds šobrīd raisās no lūpām visas pa-saules vienkāršajiem ļaudīm, kam dārgs miers, bet kas ienīst verdzību un karu. Par visiem saviem panākumiem, par savu laimi un visu savu dzīvi mēs, padomju ļaudis, pateicamies biedram Staļinam. Lai tad viņš, dārgais vadonis un skolotājs, ir mūsu pirmais Vilņas apgabala Padomes deputāta kandidāts.» Minskas traktoru rūpniecības darbinieku sapulcē elektrometnātājs Antopiķs, no-saukdams pirmā kandidata vārdu Minskas apgabala Padomei, saka: «Baltkrievu tauta ir bezgalīgi pateicīga biedram Staļinam par to, ka viņš mūs izvadījis uz gaišas un liksmas dzīvi» ceļa. Staļins radijās Baltkrievijas val-stiskos pamatus, baltkrievu tautas lai-mi.» Kirova vārdā nosauktās darbgal-du būves rūpniecības strādnieki min biedra Staļina vārdu arī kā pirmo Minskas pilsētas Padomes deputāta kandidātu. Montažas cecha vecākais meistars Maļavko izsaka savu biedru domas: «Diženā Staļina vārds ir kļuvis karogs cīņā par stingru mieru visā pa-saulē.» Papēmu tālās Gruzijas avīzī «Austrumu Aumsa» un lasu, ka Gruzijas Zinātņu akadēmijas darbinieki iz-virza par Tbilisi apgabala darbaļaužu deputātu Padomes pirmo deputāta kan-didātu biedru Staļinu. Akademiķis valodnieks Cikobava apliecina to, ko

doma un izjūt simti miljoni ļaužu: «Miera vārds visas pasaules valodās atskan kopā ar dārgo, mīļoto biedra Staļina vārdu.»

Tas ir visgaisākais, saulainākais vārds, kas pilda sirdis ar prieku un spē-ku arī Padomju Latvijas darbaļaudim. Komunistiskās partijas XIX kongresa delegāti pārveda mājas no Maskavas kā visbrīnīšāko mantu atmiņas par biedru Staļinu: «Mēs redzējam mūsu mīļo tēvu un skolotāju, mūsu tautas labāko draugu, mēs dzirdējam viņa runu.» Katrā soli, katrā mirklī Lat-vijas darbaļaudis sajūt Padomju valdi-bas, Komunistiskās partijas, biedra Staļina nemīto un rūpīgo gādību par mūsu vajadzībām, ļaujīgu un pareizu mūsu uzdevumu un iespējāmību izprat-ni, sajūt diženās krievu tautas un vi-sas brālju salmes draudzību un palidzi-bu. Cilvēka sasniegumiem, viņa rosmē socialisma valsti, komunistiskajā nākot-nē nav robežu, un latviešu tauta tikai tagad pirmo reizi pēc ilgām gadsim-tiem izjūt radošo spēku, ko tai atrai-stījis padomju iekārta, Leņina-Staļina mācība. Gada noslēguma sapulcēs, kas patlaban norit Latvijas kolchozos, re-dzam, cik lielus panākumus guvuši savā isajā pastāvēšanas laikā mūsu lauksaimniecības darba ruķi, un šie panākumi cieši jo cieši saistās ar Par-tiju, ar biedra Staļina vārdu.

Biedrs Staļins kļuvis par paraugu katram padomju patriotam, vienai-ga, kādā nozārē viņš darbojas. Viņš devis mums visiem nerūsejošus ieročus, kas paūz atbrīvotā cilvēka varenību un ir stiprāki par amerikāņu imperialistu asi-painājiem iznīcināšanas rīkiem. Viņa pedējo gadu ģenlāle darbi «Marksisms un valodniecības jautājumi» un «Socia-lisma ekonomiskās problēmas PSR Sa-vienībā» atrisina pašas svarīgākās problēmas, ierosina nemītojam darbam, atver nepārdzīstas attīstības per-spektīvas. Biedrs Staļins allaž uzņē-mies visgrūtāko, vislielāko atbildību, viņš atrisinājis vissarežģītākās proble-mas, ar savu ģeniju nemaldīgi noteicis nākotni, iedvesmē cīnītājiem nesaluza-mu garu. Pasaules tautas, cilvēce

biedru Staļinu sauc par savu glābēju un celvedi, un viņš allaž ir nomoda par cilvēces likteņiem, Kremļa izstāro ceļa gaismu paaudžu paaudzēm. Un sava gara, savu domu visaugstākajos lidojumos viņš nekad nav atāvējis no dzīves, no tautas masām, un mēs atce-ramies ārīen sengrieķu teiku par An-teju, kuru biedrs Staļins pieminēja Partijas CK plenumā 1937. gada mar-tā. Teiksmainā varoņa spēks bijis viņa saskarē ar mātī zemi, Komunistiskās partijas spēks aug un atjaunojas nemi-tīgajā ciešajā vienībā ar tautu. Ģenlā-lo filozofu, zinātnes korifeju, vēsturē nepieredzētu strātēģi vienkāršie ļaudis vienmēr un visur ierauga savā vidū, sa-vās domās biedra Staļina priekšā at-skaitās ikviens padomju patriots, ik-viens miera cīnītājs, un tādēļ viņš ir arī pirmais kandidāts darbaļaužu depu-tātu vēlēšanās Baltkrievijā, Latvijā un Lietuvā, visā mīlīgajā Padomju zemē. Kas gan vēl dziļāk izprastu padomju deputāta pienākumus kā viņš, kam gan varētu būt lielākas tiesības prasīt no padomju deputāta, no ikvienu padomju pilsoņa pilnīgu ziedošanas darbam, enerģiju, sirdsdegsmi un prāta disciplīnu, kā biedram Staļinam, kas visus sa-vus spēkus, visas savas zināšanas, visu savu dzīvi atdod tautai? 1937. gada 11. decembrī pirmo PSRS Augstākās Padomes vēlēšanu priekšvakarā biedrs Staļins vēltāju sapulcē norādīja, ka tautai jāprasa, lai deputāti būtu Leņina tipa politiski darbinieki, tikpat skaidri, noteikti un bezbailīgi cīņā, tikpat tais-ni un mīlestības pilni uz savu tautu, kāds bija Leņins. 1946. gada 9. fe-bruārī priekšvēlēšanu sapulcē Maskavā, kur biedrs Staļins varēja atskatīties uz visdziņākajām uzvarām, kas bija izcī-nītas viņa vadībā, tautas vadonis runā-ja par kritiku un pārbaudi, par to, ka vēlēšanās izpaužas tautas sniedums par Komunistiskās partijas darbību. Tik stingri viņš raugās uz sevi, uz Partiju, un māca vēltājus prasīt no saviem izredzētiem pārstāvjiem drosmi un gudrību, mīlestību uz tautu Mīlestība, ko biedrs Staļins vēltījis latviešu tautai, liecēdams to saulē, atbalsojas Latvijas darbaļaužu sirdis. Tā uzlēd kā brīnīšās puķes, tā pārveršas vare-no darbos, tā deg kā nedzēšamas gara lie-smas, — dziļas mīlestības un patei-cības pilni, Latvijas darbaļaudis šai diēnas nosauc sava pirmā deputātu kan-didatu, diženā Staļina vārdu.

Par V. I. Ļeņina nāves XXIX gadadienu

Biedra N. MICHAILOVA referats svinīgajā sēru sēdē Maskavā

Biedri!

Sūdien palet divdesmit deviņi gadi, kopš miris Padoņļu Savienības Komunistiskās partijas dibinātājs un vadītājs, Padoņļu socialistiskās valsts radītājs, visas pasaules darbaļaužu vadonis un skolotājs, genialais domātājs un dižais revolucionārās zinātnes korifejs — Vladimirs Iljičs Ļeņins.

Visus šos gadus Komunistiskā partija droši ved padoņļu tautu pa Ļeņina norādīto ceļu. Ļeņinisma idejas kā spilgtā saules gaismā apspīd mums cīņās un uzvaras ceļu. Zem Ļeņina karoga, biedra Staļina vadībā padoņļu tauta sekmīgi rada grandiozo komunisma celtni.

Padoņļu valsts sasniegumi, miera un demokrātijas noņemnes spēku vareņais pieaugums liecina, kāda nepārvarams spēks un diženums piemīt Ļeņinismam, kas izšķiroši ietekmē visu pasaules vēstures gaitu. Ļeņina lieta ir nemirstīga. Laika ritumam nav varas pār Ļeņina ģeniju. Dižā Ļeņina tēls dzīvo visas pasaules darbaļaužu sirdīs, iedvesmo tos cīņā par jaunu dzīvi, demokrātiju, socialismu.

Ļeņins — diženais socialistiskās revolūcijas ģenijs. Viņa vadībā mūsu zemes strādnieki un zemnieki saņēma varu savās rokās. Sākās jauns laikmets cilvēces vēsturē — kapitalisma sabrukuma un socialismā triumfa laikmets.

«Kapitalisma un tā pēdu iznīcināšana, — sacīja Ļeņins, — un komunistiskās kārtības pamatu nodibināšana ir vispasaules vēstures jaunā laikmeta, kas tagad sācies, saturs.»

Padoņļu valsts no pirmajām savas pastāvēšanas dienām sāka atrisināt vēsturisko socialismā celtniecības uzdevumu. Pēc smagajiem pilsoņu kara un bruņotās intervencijas gadiem mūsu zemes darbaļaudis atjaunoja rūpniecību, transportu un lauksaimniecību; nodibinājis saikni starp pilsētu un laukiem, nostiprinājis un paplašinājis strādnieku un zemnieku savienību.

Ļeņina bezgalīgi tiecēja tautas radošajiem spēkiem. Lielais vadonis paredzēja Padoņļu valsts attīstības ceļu daudzus gadus desmitus uz priekšu un pravietiski teica, ka Krievija kļūs par socialistisku zemi.

Nospaužot ceļu socialismā uzcelšanai PSR Savienībā, Ļeņins norādīja, ka socialismā materiālais pamats ir smagā rūpniecība. Īpašu nozīmi mūsu zemes komunistiskā pārveidošanā Ļeņins piešķīra elektrifikācijai. Vienīgi tad, — sacīja Vladimirs Iljičs, — kad visu zemī kļās biezs elektrisko stacijas tīkls, mēs varēsim radīt komunistisku sabiedrību.

Komunistiskajai partijai bija jāceļ socialismā zemē, kur pārsvarā bija sīkā zemnieku saimniecība. Ļeņins savos darbos dziļi un vispusīgi apgalvoja jautājumu par lauku pārkārtošanu uz jauniem pamatiem, par mūsu zemes darba zemnieku iesaistīšanu socialistiskajā celtniecībā.

Partijas un padoņļu tautas leninisti — trockistiski buchariniskie izdzimtie, kapitalanti un nodevēji mēģināja aizkavēt partiju tās vēsturisko uzdevumu realizēšanā, gribēja to novirzīt no pareizā ceļa. Ļeņins un Staļins deva nesaudzīgu prettūlcienu visiem šiem mēģinājumiem, norīdīd un mācot partiju, ieaudzinot tajā nesamierināmību pret visiem Padoņļu dzimtenes ienaidniekiem, ieaudzinot bezgalīgu uzticību darbaļaužu lietai.

Ļeņins atstājis partijai un tautai nepovērtējamu dārgumu — lielo un neuzvaramo mācību par jaunās pasaules celšanu. Pie Vladimira Iljiča Ļeņina šķīrta viņa uzticamais līdzgaitnieks un darba turpinātājs biedrs Staļins deva zvērestu — svēti izpildīt Ļeņina novēlējumus un nelokāmi iet pa Ļeņina ceļu.

Biedrs Staļins, Komunistiskā partija izpildīja šo zvērestu. Uz visiem laikiem aizgājuši pagātnē cariskās Krievijas mūžsenā atpakaļība. Uz visiem laikiem izdzudis bezdarbs, analfabētisms, darbaļaužu drūmais posts un nabadzība. Padoņļu Socialistisko Republiku Savienību tagad kļuvusi par vareņu socialistisku lielvalsti ar augsti attīstītu pirmšķirīgu rūpniecību, plaša vērienā kolektīvizētu lauksaimniecību, progresīvu ekonomiku un kulturu. Padoņļu zeme ir leņņums un cerība visai progresīvai cilvēcei, kas cīnās par mieru un tautu draudzību, ir nedzīstošā socialismā bāka.

Nesen notikušais Padoņļu Savienī-

bas Komunistiskās partijas XIX kongress rezumēja padoņļu tautas grandiozās uzvaras, kas gūtas Ļeņina-Staļina partijas vadībā, un izstrādāja programmu turpmākai komunisma celtniecībai Padoņļu Savienībā. Kongress apstiprināja direktīvas par PSRS attīstības piekto piecplanu, kura izpilde būs svarīgs posms pakāpeniskajā pārejā no socialismā uz komunismu.

Padoņļu tauta ar entuziasmu uzņēma un vienprātīgi apsveica direktīvas par piekto piecplanu un tā galvenos uzdevumus. Katru dienu no visām dzimtajām zemes malām pienāk vēstis par padoņļu ļaužu darba varoņību. Ļeņina-Staļina partijas pārbaudītā vadība, padoņļu ļaužu griba, ar jaunu spēku izvērstā socialistiskā sacensība ir labākā garantija, ka piecplāna uzdevumi ne vien tiks izpildīti, bet arī pārsniegti.

Ļeņins savos darbos genialī noteica pamatlīniju padoņļu sabiedrības gaitai uz komunismu, parādīja komunistiskās sabiedrības divas attīstības fazes. Ļeņins māca, ka socialismā un komunismā nav atdalīti ar Ķīnas mūri, ka tās nav dažādas sabiedriski ekonomiskās formācijas. «... Socialisms, — sacīja Ļeņins, — ir tā sabiedrība, kas tieši izaug no kapitalisma, ir pirmās jaunās sabiedrības veids. Komunisms turpretim ir augstāks sabiedrības veids, un tas var attīstīties tikai tad, kad pilnīgi nostiprināties socialismā».

Balstoties uz Ļeņina atstāto mantojumu, attīstot un bagātinot marksismu-ļeņinismu, biedrs Staļins vispārīgā jēgā socialismā celtniecības pieredzi Padoņļu Savienībā, atklājis objektīvās likumsakarības pārejā no socialismā uz komunismu un apbruņojis partiju un padoņļu tautu ar skaidru programmu cīņai par komunismu. Biedra Staļina darbs «Socialisma ekonomiskās problēmas PSR Savienībā» atrisina sarežģītus teoretiskus un praktiskus jautājumus, kas izvirzījušies partijai jaunajos vēsturiskajos apstākļos, paver un apgalso komunistiskās celtniecības perspektīvas.

Uzdevumi, kas padoņļu tautai jāveic, pārejoši no socialismā uz komunismu, ir sarežģīti un daudzveidīgi. Bet šos uzdevumus bez šaubām sekmīgi veiks.

Padoņļu tauta, Ļeņina-Staļina partijas iedvesmota, pilna spēka un ticības savai vēl labākai nākotnei, iet pa Ļeņina ceļu. Un visus šos gadus, strādājot bez Ļeņina, visos grūtajos pagriezienos posmos partija redz priekšgalā, masu priekšgalā savu vadoni un skolotāju biedru Staļinu. (Ilgi aplausi.) Mūsu partijas cīņas saucieni — zem Ļeņina karoga, Staļina vadībā uz priekšu — uz komunisma uzvaru, — dziļi iespieties padoņļu tautas apziņā un lieliski izteikti neapstrīdamo patiesību, ka Ļeņina idejas triumfē, ka biedrs Staļins droši un nelokāmi ved darbaļaudis uz komunismu. (Ilgi aplausi.)

Zinātniskā komunisma pamatlicēji Marks un Engels atklāja kapitalisma ekonomiskos likumus, pierādīja, ka vēsturiski nenovēršama ir kapitalistiskās sabiedrības bojā eja un tās nomaiņa ar jaunu sabiedrisku iekārtu.

Geniāli vispārinādams vēlākā vēstures perioda parādības, Ļeņins parādīja kapitalisma augstākās stadijas — imperialismā būtību, tā galvenās iezīmes un attīstības likumus. «Ļeņina nopelni un tādā jaunais Ļeņina darbs, — sacīja biedrs Staļins, — šeit ir tas, kas viņš, balstīdamies uz «Kapitala» pamattezēm, marksistiski pamatoti analizēja imperialismu kā kapitalisma pēdējo fazi, parādīdams tā trumus un tā nenovēršamās bojā ejas nosacījumus».

Radoši attīstīdams Ļeņinismu, biedrs Staļins dziļi analizējis visas kapitalistiskās sistēmas vispārējo krīzi, atklājis mūsdienu kapitalisma un socialismā ekonomisko likumu būtību.

Biedrs Staļins atklājis mūsdienu kapitalisma ekonomisko pamatlikumu un socialismā ekonomisko pamatlikumu. Pretstats starp šiem likumiem nosaka arī divas pretējās līnijas ekonomiskajā attīstībā — socialismā no-

nes līniju un kapitalisma noņemnes līniju.

Viena attīstības līnija — tā ir miera laika ekonomikas neatlaidīgā augšupeja Padoņļu Savienībā un tautas demokrātijas valstīs. Otra attīstības līnija — tā ir kapitalisma ekonomikas līnija, kapitalisma, kura ražošanas spēki mīnājas uz vietas un kura ekonomiku savās spīlēs žņaudz, arvien vairāk pieaugdama, kapitalisma vispārējā krīze un ekonomiskās krīzes, kas pastāvīgi atkārtojas; tā ir ekonomikas militarizēšanas un valstu savstarpējās konkurences cīņas līnija, kur vienas valstis verdzina citas.

Amerikāņu imperialismā, kas atro-

demokrātiskā, visu tautu kustība ir spēks, kas spēj izjaukt jauna kara kurinātāju asinainos plānus.

Amerikāņu agresori visiem līdzekļiem cenšas krāpt tautas, iestāstīt tām, ka esot tikai viena iespēja — karš, ka šis karš esot jāvērs pret Padoņļu Savienību un tautas demokrātijas valstīm.

Padoņļu cilvēki turpreti vadās no Ļeņina norādījuma, ka iespējama socialismā un kapitalisma sistēmu mierīga vienlaiku pastāvēšana, to mierīga sacensība. «Pirmo reizi domu par divu sistēmu sadarbību izteicis Ļeņins. Ļeņins ir mūsu skolotājs, — sacīja J. V. Staļins, — un mēs, padoņļu cilvēki, esam Ļeņina skolnieki. Mēs nekad neesam atkāpušies un neatkāpsimies no Ļeņina norādījumiem.» Komunistiskā partija un Padoņļu valsts nelokāmi un konsekventi realizē miera politiku.

«... Mūsu partijas intereses, — sacīja biedrs Staļins, — ne tikai nav pret-runā, bet, gluži otrādi, saplūst ar miermīlīgo tautu interesēm. Un, kas attiecas uz Padoņļu Savienību, tad tās intereses vispār nav atdalāmas no miera lietas visā pasaulē.»

Biedra Staļina skaidrās, izsmiejošās atbildes laikraksta «New York Times» korespondentam no jauna apstiprina, ka Padoņļu valsts nelokāmi aizstāv miera lietu, enerģiski vērsas pret karu Korejā un ir gatava sadarbīties ar kapitalistiskajām zemēm, tai skaitā arī ar ASV, lai saglabātu mieru visā pasaulē, lai stiprinātu tautu draudzību. Biedra Staļina atbildes sajauc karu kurinātāju kārtis, no jauna atmaskoja agresorus visas pasaules priekšā.

Stingri un konsekventi realizējot miera politiku, Padoņļu valsts modri vēro kara kurinātāju intrigas. Partija un Padoņļu valdība vadās no Ļeņina un Staļina norādījumiem, ka pastāvīgi jārupējas par socialistiskās valsts stiprināšanu, par tās varības un spēka vairošanu. Tā mācīja Ļeņins, tā pastāvīgi māca biedrs Staļins.

Kara kurinātāju ārpolitika dibinās uz šantažas un iebiedēšanas metodēm. Ļeņins brīdināja, ka nevajag baidīties no šāda veida lētiem trikiem, kuri domāti cilvēkiem ar vājiem nerviem.

Lūk, ko 1922. gadā teica Ļeņins: «... ja mēs lasām avīzēs visādas ziņas, kas domātas, lai vienu otru iebiedētu, par to, ka mums uzspiedīs kaut kādu pārbaudījumu, tad šī ziņa mēs smaidām diezgan mierīgi. Draudus mēs esam redzējuši pietiekami un turklāt nopietnākus nekā tāda tirgo-tāja draudi, kurš taisās aizcirst durvis, likdams priekšā savu nu itin pašu pēdējo cenu. Mēs redzējam, ka sabiedrotās valstis, kuru rokās atrodas gandrīz visa pasaule, draudēja ar līg-gabalēm. No šiem draudiem mēs nenobijāmies.»

Lai imperialistiskie plēsoņas, kas perina uzbrukuma plānus pret PSRS, neaizmirst vēstures mācību. Lai jauna kara kurinātāji zina, ka trešais pasaules karš, ja viņi to izraisīs, nenovēršami novedīs pie visas pasaules kapitalistiskās sistēmas kracha. (Ilgi aplausi.)

Visu strādnieku starptautisko revolucionāro un komunistisko kustību iedvesmo dižās Ļeņina idejas. Ļeņinisms ir simtiem miljonu ļaužu svētais cīņas karogs.

Socialisma uzvara un komunisma celtniecība Padoņļu Savienībā izšķiroši ietekmē pasaules vēstures gaitu. No Ļeņina-Staļina partijas pieredzes, no padoņļu tautas pieredzes mācās tautas demokrātijas valsti komunistiskās un strādnieku partijas un šo zemju darbaļaudis. Ļeņinisma idejas mobilizē kapitalistisko un koloniālo zemju tautas cīņai pret apspliedējiem, par savu brīvību un neatkarību.

Pasaules tautas redz, ka zemēs, kur mirdz socialismā zvaigzne, rit jauna, priecīga un laimīga dzīve. Brīvs darbs savā labā, savas tēviņas labā, ista tautas demokrātijā, bezgalīgas iespējas attīstīt savus fiziskos un garīgos spēkus, visprogresīvāko, patiesi humano komunistisko ideju triumfē — tāds ir socialistiskais dzīves veids, kas rada sajūsmu visas pasaules darbaļaudīs.

Ļeņina-Staļina ģenijs norādījis visai

cilvēcei ceļu uz jaunu dzīvi. Ja ne šodien, tad rit uz šā ceļa nostāties visu zemju, visas pasaules tautas. Cita ceļa nav un nevar būt. Tā māca Ļeņins, tā māca vēsture.

Krievijas revolucionārās kustības ritaušmā Ļeņins rakstīja:

«Mēs ejam ciešā pulcīnā pa kraujainu un grūtu ceļu, stingri saķērušies rokās. No visām pusēm mēs esam ienaidnieku ielenkti, un mums nākas gandrīz vienmēr iet zem viņu uguns.»

Komunistiskā kustība, kural savu dzīvi veltīja Ļeņins, izaugusi par varenu, neuzvaramu spēku. Zem Ļeņina-Staļina karoga sakļāvušies miljoniem cīnītāju. Padoņļu Savienības Komunistiskās partijas rindās ir apmēram septiņi miljoni biedru un kandidātu.

Visas pasaules komunistiskajās un strādnieku partijās ir vairāk nekā divdesmit četri miljoni biedru. Tas ir liels spēks.

«Tagad, — sacīja biedrs Staļins, — kad no Ķīnas un Korejas līdz Čehoslovākijai un Ungārijai radušās jaunas «Trieclienbrigādes» tautas demokrātijas valsti personā, — tagad mūsu partijai ir vieglāk cīnīties un arī darbs labāk soks.»

Komunistisko un strādnieku partiju izaugsmē ir Ļeņinisma dzīvs iemiesojums, tā liecina par Ļeņina ideju lielo triumfu. Komunisms uzvar, — komunisms uzvarēs galīgi un uz visiem laikiem.

Ļeņinisma idejas sasniedz visattālākos pasaules stūrišus. Pasaule nav un nevar būt tāda spēka, kas varētu apturēt to uzvaras gaitu.

Visu padoņļu tautas uzvaru iedvesmotāja un organizētāja ir Ļeņina un Staļina radītā Komunistiskā partija. Pasaule nav bijis partijas, kas par darbaļaužu interesēm būtu cīnījusies tik konsekventi, neatlaidīgi un bezbailīgi, kā par tām cīnās komunistu partija. Ar savu pašizlīdzīgo cīņu par tautas lietu Ļeņina-Staļina partija iemantojusi bezgalīgu mīlestību un cieņu.

Ļeņins un Staļins norādīja partiju nesamierināmā cīņā pret visiem darbaļaužu ienaidniekiem, ieaudzināja tajā nesatricināmu ticību tautas spēkiem, gatavību nelokāmi un neatlaidīgi, laužot visus šķēršļus savā ceļā, iet uz nosprausto mērķi. Tauta uzticēja Ļeņina-Staļina partijai savu likteni, savu nākotni — un nav vilusies. Caur visām grūtībām un pārbaudījumiem, caur vētrām un negaismiem Komunistiskā partija zem Ļeņina karoga, biedra Staļina vadībā droši un nelokāmi ved padoņļu tautu no uzvaras uz uzvaru.

Ļeņins pastāvīgi gādāja par partijas vienību, tās rindu tīrību, par partijas biedra nosaukuma pacelšanu augstākā pakāpē. Biedra Staļina vadībā partija nelokāmi realizē šo Ļeņinisko principu. Komunistiskā partija ir vienādu uzskatu cilvēku cīņas savienība, kas stipra ar savu sakļautību, organizētību, bezgalīgo uzticību dižajai Ļeņina-Staļina lietai, savam vadonim un skolotājam biedram Staļinam. (Ilgi aplausi.)

XIX kongresa plenētie Padoņļu Savienības Komunistiskās partijas Statutu paceļ vēl augstākā pakāpē partijas biedra nosaukumu. Partijas Statutus komunistiem izvirzītās prasības ļoti labvēlīgi ietekmē ne tikai komunistus. Darbaļaužu masas seko partijai, mācās no partijas un tās principos redz visprogresīvāko un vistaisnīgāko ideju iemiesojumu.

Ļeņins vienmēr audzināja partiju tādā garā, lai tā uzturētu ciešus un nesaraujamus sakarus ar plašajām darbaļaužu masām. Uzsvērot šo Ļeņina prasību, biedrs Staļins norāda, ka sakari ar masām, prasme ieklausīties masu balsī — ir partijas vadības neuzvaramības atslēga.

Ilggadīgā pieredzē Padoņļu Savienības darbaļaudis pārliecinājusies, ka Ļeņina-Staļina partijai nav citu interešu kā vien tautas intereses, ka par visaugstāko mērķi Komunistiskā partija uzskata pašizlīdzīgu kalpošanu Dzimtenei, tautai. Tieši ar to arī izskaidrojams, ka Komunistiskās partijas politiku visi mūsu zemes darbaļaudis uztver kā savu sirdslietu. Cīņa par Ļeņina ideju realizēšanu, par Ļeņinisma ideju uzvaru jau sen kļuvusi ne tikai partijai, ne tikai komunistu, bet arī plašo bezpartejisko slāņu, visas padoņļu tautas lieta.

Viena no raksturīgākajām Komunistiskās partijas īpatnībām, kas tai piemīt kā patiesi revolucionārai partijai, jauna tipa partijai, ir kritikas un paš-

(Turpinājums 3. lappusē)

Par V. I. Ļeņina nāves XXIX gadadienu

Biedra N. MICHAĻOVA referats svinīgajā sēru sēdē Maskavā

(Turpinājums no 2. lappuses)

kritikas metode. Kritika un paškritika ir īpaša socialistiska metode atklāt un pārvarēt grūtības un pretrunas. Ļeņins norādīja, ka tikai patiesi revolucionāra partija, spējīga un stipra, saliedēta un vienota, var droši sevi kritizēt, atklāt savas kļūdas, vajības, trūkumus un tos pārvarēt.

Biedrs Staļins pastāvīgi māca, ka paškritika mums vajadzīga kā galss, kā ūdens, kā paškritikas lozungs ir kadru audzināšanas komunistiskās metodes dvēsele. Vadoties no Ļeņina un Staļina norādījumiem, mūsu partijas Statutā kā vienu no svarīgākajiem partijas biedra pienākumiem nosaka — attīstīt paškritiku un kritiku no apakšas, atklāt trūkumus darbā un cēsties tos novērst, cīnīties pret ārīšu spīdumu un aizraušanos ar panākumiem darbā. Kritikas apspiešanu partija uzskata par lielu ļaunumu. Kas aplāpē kritiku, aizstāj to ar ārīšu spīdumu un slavinašanu, tas nevar atrasties partijas rindās.

Padomju Savienība izcīnīja vēsturē neptērdzētu uzvaru Lielajā Tēvijas karā. Šā laikā mūsu zemē likvidēja drausmīgos kara postījumus un sekas, joti tālu pāvirzījās uz priekšu. Tomēr no tā neizriet, ka vairs nav nekādu aktuālu šķiru cīņas jautājumu, ka tagad mūsu zemei vairs nedraud kaitniecības, diversiju un spiegošanas briesmas no kapitalistisko valstu puses. Jo leģeromāki ir komunistiskās celtniecības panākumi, jo vilīgākus, zemiskākus un nežēlīgākus cīņas panēmumus un metodes lieto mūsu lenaīdnieki. Jo sekmīgāk mēs virzīsimies uz priekšu, jo ātrāk būs mūsu tautas lenaīdnieku cīņa, kuri lemīti nenovēršamai bojā ejai.

Rezūmējot padomju varas politikas realizēšanas pirmos rezultātus, Ļeņins teica, ka pirmās bausis, pirmā mācība, kas jāapgūst visiem strādniekiem un zemniekiem, visiem darbaļaudīm, ir tas, ka jābūt modriem, vienmēr jāpatur prātā, ka mūs ielenc ļaudis, šķiras un valdības, kuras atklāti apliecina dzīlāko naidu pret mums.

Biedrs Staļins ne vienreiz vien uzsvēra, cik dziļi antipartejski ir spriedējumi par šķiru cīņas «nodzišanu».

«Dziļi biedri, — saka biedrs Staļins, — teži par šķiru iznīcināšanu, par bezšķiru sabiedrības nodibināšanu un valsts atmiņšanu ir sapratuši kā attaisnojumu slinkumam un bezrūpībai, kā attaisnojumu kontrerevolucionārai teorijai par šķiru cīņas nodzišanu un valsts varas vajināšanu. Nav nemaz jāsaka, ka šādiem cilvēkiem nevar būt nekā kopīga ar mūsu partiju. Tie ir deģenerāti vai divkoši, kas jādzen ārā no partijas. Šķiru iznīcināšana panākama nevis ar šķiru cīņas nodzišanu, bet ar tās pastiprināšanu.»

Svinīga sēru sēde PSRS Lielajā teatrī

Pirms divdesmit deviņiem gadiem stājusies pūkstēt Vladimira Iljiča Ļeņina kvēlā sirds.

Padomju tauta un visa progresīvā cilvēce augsti godina Komunistiskās partijas un Padomju valsts dibinātāja, visu darbaļaužu vadoņa — lielā Ļeņina piemīnu.

21. janvāra vakarā, atzīmējot XXIX gadadienu kopā Vladimira Iljiča Ļeņina nāves, PSR Savienības Lielajā teatrī svinīgu sēru sēdi noturēja PSKP CK, PSKP MK un MPK, PSRS Augstākās Padomes un KPFSR Augstākās Padomes Prezidijā, Maskavas apgabala un pilsētas darbaļaužu deputātu padomes, VLKJS CK, VLKJS MK un MPK, VACP Prezidijā kopīgi ar partijas, sabiedrisko organizāciju un Padomju Armijas pārstāvjem.

SVINĪGA SĒRU SĒDE RĪGĀ

Š. g. 21. janvārī Valsts operas un baleta teatrī Vladimira Iljiča Ļeņina piemīnītajā svinīgajā sēru sēdē pulcējās Latvijas PSR CK, partijas Rīgas apgabala un pilsētas komitejas, Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijā, republikas Ministru Padome, Rīgas apgabala un pilsētas darbaļaužu deputātu padome, Latvijas LKJS CK, Komjaunatnes Rīgas apgabala un pilsētas komitejas, Latvijas arodbiedrību republikaniskā padome kopā ar partijas, sabiedrisko organizāciju un Padomju Armijas pārstāvjem.

Svinīgās sēru sēdes prezidijā — Latvijas KP CK sekretars b. Kalnberziņš, Latvijas PSR Ministru Padomes Triekšsēdētājs b. Lācis, Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija Priekš-

Socialisms mūsu zemē uzvarējis. Padomju Savienībā ekspluatatoru šķiras jau sen ir sagrautas un likvidētas, bet vēl ir saglabājušās buržuaziskās ideoloģijas atliekas, privatpašnieciskās psiholoģijas un morales atliekas, — saglabājušies buržuazisko uzskatu un buržuaziskās morales paudēji — dzīvīcīvēki, mūsu tautas slepeni ienaidnieki. Tie slepeni ienaidnieki, kurus atbalsta imperialistiskā pasaule, mums kaitēja un kaitēs arī turpmāk. Tieši par to pārliecināti runā lieta pret ārstu-kaitnieku, zemisko spiegu un slepkavu grupu, kuri slēpās zem ārstu maskas un bija pārdevuši ASV un Anglijas vergturleim-kanibalēm.

Visiem padomju cilvēkiem jāparāda augsta politiskā modrība, kas izslēgtu jebkuru bezrūpības izpausmi, idiotisko snaudulības slīmību, aizkavētu lenaīdnieka centienus kaitēt un pastrādāt nelietības, palīdzētu atmāskot lenaīdnieka aģentūru, lai ar kādu masku tā slēptos. Modrībai jābūt par mūsu pastāvīgi darbojošos ieroci.

Līdzās lenaīdnieka aģentūrai mums ir cits lenaīdnieks — mūsu cilvēku snaudulība. Mums saradies ne mazums snaudulju. Tieši mūsu cilvēku snaudulība ir barojošā vide spiegiem un diversantiem. Kamēr pie mums pastāvēs snaudulība — būs arī kaitniecība. Tāpat, lai likvidētu kaitniecību, jādaroga snaudulībai mūsu rindās.

Padomju cilvēki, sekojot nemirstīgā Ļeņina norādījumiem, ne mirkli nedrīkst aizmirst, ka visnotaļ jāceļ modrība, modri jāvēro visas kara kurinātāju intrigas un nenogurstoši jāstiprina Padomju valsts Bruņotie spēki un izlūkošanas organi.

Padomju sabiedrībai pārejot no socialisma uz komunismu, sevišķi pieaug darbaļaužu komunistiskās audzināšanas darba nozīme. Padomju tautas audzināšanas idejiskais pamats ir Ļeņinsisms. Komunistiskā partija stipra ar to, ka visā savā darbībā tā vadās no marksistiski-ļeņinskās teorijas. Biedrs Staļins, uzsvērdams marksisma Ļeņinsma lielo nozīmi, vairākkārt norādīja, ka no visām mūsu partijas bagātībām vissvarīgākā un vērtīgākā ir tās idejiskā bagātība.

Ļeņina-Staļina partija leaudzina padomju tautā komunistisko pieeju darbā, socialistiskajam īpašumam, attīsta tautā augstu sabiedriskā pienākuma apziņu, kultivē padomju patriotisma un nesatricināmās tautu draudzības idejas. Partija rūpīgi izkopj un attīsta padomju cilvēku labākas īpašības, komunistiskās sabiedrības celtnieku cēlās teizes.

Mūsu zemē valda socialistiskā ideoloģija. Bet tas nebūt nenozīmē, ka drīkstētu pieļaut jebkādu, kaut vismazāko atslābumu partijas idejiskās audzināšanas darbā. Jebkura socialistiskās ideoloģijas novājināšanās noved pie buržuaziskās ideoloģijas pastiprināša-

Skatuves dzīlūmā, karogu un ziedu ielokā — milzīgs V. I. Ļeņina portrets. Abās pusēs — gadskaitīj: 1924—1953. Nekustīgi stāv goda sardze. Vīrs skatuves lasām vārdus: «Zem Ļeņina karoga, Staļina vadībā — uz priekšu, uz komunisma uzvaru».

Pulkstenis 18.50. Prezidijā ierodas Komunistiskās partijas un Padomju valdības vadītāji. Sapulces dalībnieki pieceldamies apsveic vīpus vētraiņiem, ilgstošiem aplausiem.

Sēdes vadītājs b. N. M. Sverņiks saka īsu levdruņu un aicina klātesošos piecelties godināt Vladimira Iljiča Ļeņina gaišo piemīnu. Visi pieceļas.

Biedrs Sverņiks runā par visu uzvarošajām Ļeņinsma idejām, par Ļeņina-Staļina partiju, kas ved tautu uz komunismu.

sēdētājs b. Ozoliņš, Latvijas KP CK sekretari bb. Jeršovs un Peļše, Baltijas kara apgabala karaspēka pavēlnieks b. Bagramjans, partijas Rīgas apgabala komitejas sekretari bb. Krūmiņš un Novikovs, Latvijas LKJS CK sekretars b. Bēmanis, Rīgas pilsētas padomes izpildkomitejas priekšsēdētājs b. Leclis, ministri, ģenerāļi, izcili stachanovieši un Padomju Latvijas galvaspilsētas īntelģences pārstāvj.

Partijas Rīgas pilsētas komitejas sekretars b. Apinis atklāj svinīgo sēru sēdi. Orķestris atskaņo Padomju Savienības Valsts himnu un Latvijas PSR himnu.

Vētraiņām, ilgi nerimstošām ovacijām skanot, goda prezidijā ievēlē

nās. Partijas XIX kongresā asi kritizēti nopietnie ideoloģiskā darba trūkumi. Uzdevums ir nodrošināt uz Ļeņinsma pamatiem audzināšanas darba izvērsānos visās partijas organizācijās.

Visu savu darbu partija veic caur kadriem. No kadru izraudzīšanas, audzināšanas un apmācības atkarīgs, vai būs panākumi vai neveiksme darbā. Ļeņins un Staļins vienmēr piešķirusi sevišķi svarīgu nozīmi kadru izraudzīšanai un izpildes pārbaudei kā organizatoriskā darba izšķirošajam priekšnoteikumam. Kadri izšķir visu, māca biedrs Staļins.

Kadru izraudzīšanā un audzināšanā mums neatlaidīgi jārealizē Ļeņinski-Staļinski principi. Saskaņā ar partijas XIX kongresa izvērtītajiem uzdevumiem, šiem jautājumiem jālerāda pirmšķirīgi svarīga vieta partijas organizācijā darbā.

Nevar būt nekādu šaubu, ka Ļeņina-Staļina partija godam izpildīs savus vēsturiskos uzdevumus. Sava lielā vadopa un skolotāja — biedra Staļina iedvesmota, Komunistiskā partija droši un nelokāmi ved padomju tautu uz paredzēto mērķi.

Padomju Savienības Komunistiskā partija izcīnījusi un izcīnā lielās uzvaras tāpēc, ka tā vienmēr un visās lietās ir uzticīga Ļeņinsmam, tāpēc, ka tā augsti godina un realizē Ļeņina novēlējumus un norādījumus.

Marksistiski-ļeņinskā teorija, no kuras vadās mūsu partija, nemīgti attīstās un kļūst bagātāka ar jaunu pieredzi. Atbilstoši jaunajam laikmetam — komunistiskās sabiedrības celtniecības laikmetam — Ļeņinsmu tālāk attīsta savos ģenitālajos darbos partijas, padomju tautas un visas progresīvās cilvēces gudrais vadonis un skolotājs — biedrs Staļins. (Ilgstoši aplausi.)

Zem Ļeņina-Staļina sarkanā kaujas karoga mūsu partija cīnījies par jaunas sabiedriskās iekārtas uzvaru un nostiprināšanu padomju zemē un izcīnījusi šo uzvaru.

Zem Ļeņina karoga, Ļeņina darba diženā turpinātāja — biedra Staļina ģenitālajā vadībā Komunistiskā partija un padomju tauta uzceļ komunismu. (Aplausi.)

Lai dzīvo Ļeņinsms! (Aplausi.)
Lai dzīvo Padomju Savienības Komunistiskā partija, Ļeņina-Staļina partija, visu mūsu uzvaru iedvesmotāja un organizētāja! (Aplausi.)

Lai dzīvo Ļeņina darba lielais turpinātājs, mūsu gudrais vadonis un skolotājs biedrs Staļins! (Aplausi.)

Zem Ļeņina karoga, Staļina vadībā — uz priekšu, uz komunisma uzvaru! (Vētraiņi, ilgi nerimstoši aplausi, kas apliecina kvēlu mīlestību uz visas progresīvās cilvēces vadoni biedru Staļinu. Visi pieceļas.)

Svinīgā sēru sēde pasludināta par atklātu. Vārdus referatam dod Padomju Savienības Komunistiskās partijas Centrālās Komitejas sekretaram b. N. Michailovam.

Referata nobelģumā b. Michailovs uzsauc suminājumu par godu Padomju Savienības Komunistiskajai partijai, par godu Ļeņina darba lielajam turpinātājam, gudrajam vadonim un skolotājam biedram Staļinam.

Klātesošie uzņem šos vārdus ar vētraiņiem, ilgi nerimstošiem aplausiem, apliecinādami dedzīgu mīlestību un uzticību visas progresīvās cilvēces vadonim biedram Staļinam. Visi pieceļas.

Lielā pacīlātibā sapulces dalībnieki nodzied partijas himnu — Internacionāli. (TASS)

PSKP CK Prezidiju ar padomju tautas lielo vadoni un skolotāju biedru J. V. Staļinu priekšgalā.

Referatu «Divdesmit deviņi gadi bez Ļeņina, biedra Staļina vadībā pa Ļeņina ceļu» nolasīja Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija Priekšsēdētājs b. Ozoliņš.

Nobeģumā referents sumina Ļeņina darba dižo turpinātāju — Komunistiskās partijas un padomju tautas vadoni un skolotāju biedru J. V. Staļinu. Klātesošie sarīko ilgas, vētraiņas ovācijas. Visi pieceļas.

Ar lielu sajūsmu svinīgās sēru sēdes dalībnieki pieņēma apsveikuma vēstuli Josīfam Visarionovičam Staļinam.

Orķestris atskaņoja partijas himnu Internacionāli. (ĻTA)

Starptautiskās Staļina Miera premijas laureāti

JOHANNES BECHERS

Kad kļuva zināms, ka Visvācijas kulturas darbinieku kongresā Baireitā gatavojas teikt runu Johannes Bechers, Bonnas tumsu vidū sākās panika. Līdzīgi skandaložajam nacistu «varonim», kas tvēra pēc revolvera, tiklīdz dzirdēja vārdu «kultura». Adenauera žandarmi rīkojās visai operatīvi: Becheram un pārējiem Vācijas Demokrātiskās Republikas delegātiem noliedza uzstāties ar runām un lika priekšā nekavējoties atstāt «federalo republiku». Adenauera politiķiem bija nopietns

liemesis, kas lika rīkoties šādā veidā: viņi bijās patiesības. Viņi ballojās patiesības par karu un mieru, viņi zināja, ka nenogurstošā cīņitāja par mieru, izcilā vācu dzejnieka Johanna Bechera runa būs šīs patiesības pilna.

Cīnīties par mieru Bechers sāka jau pirmā pasaules kara priekšvakarā, kad viņam bija nedaudz pāri divdesmit gadiem. Jau tolaik jaunā Bechera pirmajos darbos atskanēja protests pret trunošās buržuaziskās sabiedrības vilku likumiem. Taču šiem Bechera dzejoļiem pietrūka kaujinieciskās mērķtiecības, maksimāliediskās izteiksmes skaidrības.

Lielā Oktobra revolūcija paver dzejniekam jaunus apvārsņus. Ļeņina-Staļina ģenitālo ideju gaismā viņš ierauga savu vietu miera nometnē. Bechers bija pirmā vācu dzejnieks, kas droši lika atskanēt savai balsij, aizstātot jauno Padomju republiku. Dzejoļis «Vācu dzejnieka sveiciens Padomju republikai» (1917. g.) ir pilns sirsnīgu simpatiju krievu strādniekiem, kas nostājušies uz socialisma ceļa.

Visu savu tālāko daiļradi Bechers saista ar vācu proletariatu, kas nenogurstoši un konsekventi cīnās pret karu. Pretkara tema skaidri skan viņa dzejoļu krājumā «Līks troni» (1925. g.), kā arī prozas darbos «Bankieris kaujas laukos» (1926. g.), «Lulzits vai vienīgais taisnīgais karš» (1926. g.). Par šo sacerējumu iedarbīgumu var spriest kaut vai pēc tā fakta, ka rakstnieku sauca pie atbildības tiesas priekšā, apsūdzot «valsts nodevībā». Dzejnieku no izrēķināšanās izglāba plaša protesta kampaņa. Aizstātot drosmīgu miera cīnītāju, Maksims Gorkijs savā aicinājumā «Protests pret J. Bechera tiesāšanu» (1928. g.) rakstīja: «Es aicinu visus godīgos cilvēkus protestēt pret to, ka tiesā Johannesu Becheru, kura vienīgā vaina ir tā, kā viņš ir godīgs un talantīgs».

Kad nāca pie varas fašisms, Bechers bija spiests atstāt Vāciju. Fašisti sadedzināja viņa grāmatas — viņi iznīcināja visu, kas bija tiem par šķērslī jauna kara sagatavošanā. Dzejnieks turpināja cīņu emigrācijā. Parēzē kulturas aizstāvēšanai sasauktajā rakstnieku starptautiskajā kongresā Bechers uzstājās ar spīgtu runu, izskaidrojot, ka kulturas aizstāvēšana ir visciešākām saistēm — saistīta ar cīņu par mieru.

1935. gadā Bechers ieradās Maskavā. Iepazīšanās ar Padomju Savienību, kā to norādīja pats dzejnieks, kļuva par izšķirīgu notikumu viņa dzīvē, padarot bagātākus Bechera politiskos, maksimāliediskos un humanistiskos ideālus. Sonetā «Patēlība draugiem Padomju Savienībā» dzejnieks sirsnīgā noskaņā stāsta par padomju iestības labvēlīgo ietekmi uz viņa daiļradi. So gadu dzeju krājumā «Cīvēks, kas visam tiecēja» (1935. g.),

«Laimes meklētājs un septiņi grēki» (1938. g.) un citi, romans «Atvadišanās» (1940. g.) ir lieli sasniegumi Bechera daiļradē.

Otrā pasaules kara gados Bechers ar savu daiļradi palīdzēja cīņā pret vācu fašismu. Šā laika posma labākos dzejoļus dzejnieks apvienoja krājumā «Patēlība Staļingradā!». Atgriezies dzimtenē, Bechers ar nelīksstošu enerģiju strādā Kulturbunda prezidenta postenī; viņš ievēlēts arī par Vācijas Mākslas akadēmijas viceprezidentu un Vispasaules Miera padomes locekli.

Tagad, kad Vācijas Demokrātiskajā Republikā noris mierīga celtniecība, Bechers sekmīgi turpina darboties kā dzejnieks un publicists. Viņa vārds divas reizes nosaukts Nacionālās premijas laureātu sarakstā. Bechera daiļrade ir dziļi nacionāla — viņa vārdmas caurstrāvo mīlestība uz savu dzimteni. Tieši savas tautas jaunrades spēkiem dod Bechera dzejai jaunas krāsas, jaunus optimistiskus toņus. Tajā pašā laikā dedzīgo patriotu dziļi savilpo jautājums par Vācijas nākotni, tāpēc viņš nesamierināmi cīnās pret amerikāņu imperialistu un viņu Bonnas ielikteņu noziedzīgo politiku.

«Es nejausu, ka sirdi saplēš daļas! — cildens dusmās dzejnieks saka kara kurinātājiem, kas mēģina sašķelt vācu tautu.

Skaļi skan miera aicinājums Bechera daudzajās runās, kas vērstas pret Rietumvācijas remilitarizāciju. Rakstā «Miers neatlido ar baloža spārniem» dzejnieks saka: «Nevar lūgties pēc miera, kā mēdz lūgties pēc laba laika; nevar dīdēt pēc miera, it kā miers būtu želastības dāvana to rokās, kuri rīkojas ar karu un mieru. Par mieru jācīnās, par mieru jāiet kaujā, — miers jāizkaro.»

Kopā ar visiem godīgajiem cilvēkiem pasaulē Bechers kaislīgi nosoda amerikāņu noziedzīgo intervenciju Korejā. Rakstā «Koreja atrodas šeit, mūsu vidū» Bechers atmasko amerikāņu agresijas īstos, apslēptos cēloņus, pierādot ar daudziem faktiem, ka ASV monopolisti Rietumvācijā gatavi iegrūst vācu tautu nelabojamā katastrofā. Katrā savā rakstā, katrā savā runā Bechers uzsvē vācu tautas milzīgo atbildību par miera saglabāšanu Eiropā. «Ja vācu tauta negribēs, Amerikai neizdosies izraisīt karu Eiropā», — paziņoja Bechers savā runā pirmajā Visvācijas miera piekritēju kongresā.

Bechera dzejnieka daiļrades izcila joma ir viņa dziesmas. Sadraudzībā ar Nacionālās premijas laureātu komponistu Hansu Elsleru Bechers rada «Vācijas Demokrātiskās Republikas himnu», «Pavasara dziesmu par mieru» un citas dziesmas.

«Vācijas Demokrātiskās Republikas himna» ir pirmā himna Vācijas vēsturē, kas apdzied laimi, ko dod miers, apdzied tautas brālīgo vienotību un cīņu pret kara draudiem:

Miers un laime tautai —
Lūk, kas Vācijas balsts!

Bechera dziesmas iedvēš spīgtumu un spēku jaunās Vācijas pašreizējā gaisotnē, virza pa pareizo ceļu gaīšlītajās blūzēs tērptos vācu jauniešus un jaunietes, slavina darbaļaužu jauno, laimīgo dzīvi Vācijas Demokrātiskajā Republikā, mobilizē labas gribas cilvēkus kalpot mieram. Kara kurinātāju neuras intrigas draud cilvēces pavasarim, un dzejnieks aicina:

Jūs, kam pazīstams jū kums,
Jūs, kam svešs tā nīkums, —
Nejaujiet, lai pavasars
Bumbu ārdīts tiktu.
Vienībā mēs stipri kļūsim!
Brīvību un mieru gūsim!

Bechera dziesmas modināja daudzus vāciešus. Tās iedvesmo vācu tautu pašreizējā cīņā par mieru. Vācijas Demokrātiskās Republikas prezidents Vilhelms Pīks, izsakot visas vācu tautas domas, pateica par Becheru: «... Mūsu vācu tauta godina viņu kā vācu tautas miera cīņa un nacionālās vienības dzejnieku, kā istu cīnītāju, kas tet kaujā par mieru ar vārdiem un darbiem.»

Miera piekritēju miljoni ar prieku apsveic starptautiskās Staļina Miera premijas laureātu Johannesu Becheru, izcilu cīnītāju par mieru.

V. Devekins
(No laikraksta «Literaturnaja Gazeta»)

Tautas ciņu un uzvaru epopeja

«Tautu nevar bedrē aprakt. Pēdējo vārdu šajā lietā teiksim mēs», — saka Viļa Lāča romāna «Uz jauno krastu» varonis Jānis Līdums kādam šaubu pilnam jaunsaimniekam. Lepni un pārliecinoši skan šie vārdi no vienkāršā cilvēka un cīnītāja mutes. Vēsture pilnībā attaisnojis šī secinājuma pareizību. Daudzus jo daudzus gadus latviešu tauta cīnījies par savu brīvību. Skarba bija šī cīņa, kurā piedalījās daudzas paaudzes. Jānis Līdums un viņa māsa Ilze Līduma vēl bija mazli, kad pāri visai Krievijai un arī Latvijai brāzās 1905. gada revolūcijas vētra. Vilkdama ragutīgas ar savu dēlu Arturu, Ilze Līduma atceras tos laikus, kad dēga baronu pilis un darbaļaudis apstārtām sejām noraudzījās šajā aīnā. Drošas, cerību pilnas dziesmas skanēja Latvijas pilsetas un laukos, sarkanie karogi atmirdeja saulē. Jānis un Ilze vēl bija mazli, bet viņu tēvs Pēteris Līdums toreiz meta kņēlus izalcinājuma vārdus vecajai pasaulei: «Nost varmākas un asinssūcējus! Nost caru un viņa melnos kalpus!»

Bet revolucionarajam proletariātam nācās atkāpties, lai no jauna sāktu savu rindas un pēc tam dotos jaunā uzbrukumā. Pirmajā Helaja ciņā krita Pēteris Līdums un neskaitāmi simti drošsirdīgo. Taču tautu nekādi spēki nesēja pievarēt. Nāca Lielais Oktobris, kas iezvanīja jaunu laikmetu cilvēces vēsturē. Šajā ciņā aktīvi piedalījās arī latviešu revolucionārais proletariāts. 1919. gadā pāri Latvijai uzausa brīvības saule. Bet arī šoreiz latviešu buržuaziskajiem nacionalistiem ar ārzemju imperialistu palīdzību izdevās noslicināt asinis revolūcijas dzīvos iekarojumus. Pie varas nāca tie, kas cerēja uz visiem laikiem nospiest tautu uz ceļiem, nomākt tās brīvības centienus. Tomēr vēltas bija viņu cerības. Uz vēstures skatuves nāca jauni cīnītāji, kas drosmīgi turpināja savu tēvu aizsāktu lietu. Pie šīs paaudzes pieder Viļa Lāča romāna «Uz jauno krastu» centrālais varonis Jānis Līdums un viņa ciņa biedri.

Lasītāju grupas vēstulē «Pravdā» mēs lasījām, ka «romāna galvenais un patiesais varonis ir latviešu tauta, vienkāršie darbaļaudis no tautas vidus, kas vakar vēl bija iebiedēti un nomākti, bet šodien izlējušies visā augumā un ceļ jaunu dzīvi». Tie ir dziļi patiesi vārdi, kas pasaka būtisko par šo izcilo romānu, kurš aptver veselu laikmetu latviešu tautas dzīvē, — no 1920. gada līdz pat kolchozu iekārtas uzvarai Padomju Latvijas laukos. Vajadzīgs liels mākslinieciskā vārda meistars, lai varētu dot vispusīgu un patiesu ainu par mūsu tautas dzīvi trīsdesmit gadu ilgajā periodā. Spidoši šo uzdevumu veicis Vilis Lācis. Katra romāna lappuse ir aizrautīgs stāsts par to, ka tautu nevar aprakt bedrē, jo tā ir neuzvarama savā ciņā ceļā par brīvību, tiesībām un nākotni.

Ar dziļu savijīgumu mēs lasām par latviešu tautas dzīvi un ciņām buržuaziskās Latvijas gados. Nākusi pie varas, buržuāzija nežēlīgi izrēķinās ar katru, kas negrib ietīt savu muguru fabrikanta vai budža priekšā. Vajāšana un cietums gaida ikvienu, kas paceļ savu balsi pret apspiedējiem, darbaļaužu izmantotājiem. Bet cietumi nelīdz. Darba tauta varonīgi turpina ciņu par savu tiesībām, izvīrnot no sava vidus bezballīgus un pašaižiedzīgus cilvēkus. Komunistiskā partija, darbojamās dziļi pagrīdē, pulcina zem sava karoga arvien vairāk cīnītājus. To vidū kā pirmo mēs redzam Jāni Līdumu, tad Ulupu, Ilzi un vēlāk — Arturu Līdumu, kāleja dēlu Emkalnu un daudzus citus. Centrālā vieta viņu vidū pieder Jānim Līdumam, kurā revolucionārā enerģija, pārliecības spēks, milzīgā izturība un morālais ciidenums ir pārraugs tam, kādam jābūt komunistam. Rakstā «Rakstnieka piezīmes» («Karoga» 1952. g. 3. num.) Vilis Lācis izteicis svarīgu teoretisku atziņu: «Pozitīva varoņa, mūsu laika biedra tēla, radīšana ir mūsu literatūras galvenais uzdevums... Pozitīvus tēlus mēs savos darbos radām tādēļ, lai padomju sabiedrībai, pirmā kārtā jaunajai paaudzē, parādītu, kādam jābūt istam mūsu laikmeta cilvēkam. Rakstniekam ir tiesības un pienākums radīt tāda ista cilvēka tapšanas ceļu, augšanas grūtības, viņa ciņu pret veco un atpalikušo, bet rakstniekam ir arī tiesības

un pienākums sniegt tāda ista, viengabalaina cilvēka paraugus.»

Tāds istis, viengabalains cilvēks ir Jānis Līdums. Daudz viņam nācies pārdzīvot buržuaziskās Latvijas laikā. Daudzus gadus viņš pavadīja buržuaziskajā cietumā. Mājas viņam paliek sjeva Olga un mazais Aivars. Olga aiziet bojā, vedot celmus saimniekam. Pēc viņas nāves Aivaru adoptē kulaks Tauriņš, dodot viņam savu vārdu. Tas ir ļoti smags trieciens Jānim Līdumam. Traģisma pilna ir aīna, kad Līdums pēc cietumā pavadītajiem gadiem ierodas pie pagasta darbveža Druķa, lai uzzinātu par sava dēla likteni. Tas neizdodas, jo likumu sargātāja lomā izrādījies zvērs, kam svešs viss cilvēcis. Jānis Līdums nesagumst. Viņš strādā un turpina cīnīties par darbaļaužu tiesībām, līdz atkal nokļūst cietumā. Varonības apdvēsta ir viņa gaita, neviena ielaisījuma nav šajā gaišajā tēlā. Jānim Līdumam pietiek spēka ne vien tikt galā ar nesaudzīgajiem triecieniem, kas vērsti pret viņu, bet arī iejūsmot un aizraut citus ciņā par savas tautas gaišo rītdienu. Viņš dziļi pārliecināts, ka nāks laiks un latviešu tauta uz visiem laikiem izcīnīs padomju varu, tāpat kā to izdarīja krievu un citas mūsu lielās dzimtenes tautas. Viņa kvēlā mīlestība uz savu tautu, versmojošais nāids pret tās ienaidniekiem raksturo simtus un tūkstošus viņam līdzīgu, kas visus savus spēkus ziedojuši un ziedo Lēnina-Stalīna lietas uzvarai.

Grūtību pilna ir Ilzes Līdumas dzīve buržuaziskās Latvijas laikā. Mēs viņu sastopam uz ceļa, velkot «mazās ragutīgas, kurās vidū starp nedaudzajiem iedzīvotājiem un paunām, raibā zirga segā ietuntulots, sēdēja Ilzes zēns, piecus gadus vecais Arturs». Tas ir viss, kas pieder Ilzei Līdumai — kalpa meitai. Ne māju, ne pajumtes viņai nav. Viņa brien sniegu un neizina, kur bus lemts pavadīt nākamo nakti, tāpēc ka viņai ir gaiša sirds un ka viņa, budama kalpone, nav jāvusi midīt kājam savu godu. Iedomājoties šo satricinošo ainu, mēs nevilus pāvēšam skatu atpakaļ un visā pilnībā redzam mūsu tautas neapskauzamo pagātni, kur vienkāršam darba cilvēkam bija nemta iespēja dzīvot cilvēcīgu dzīvi. Bet ekspluatatori nevarēja viņiem atņemt vienu — mūžīgo naidu pret apspiedējiem un gatavību atdot visu, lai reiz spožs atāustu brīvības rīts.

«Ar papīra gabalu neatpirksieties», — ilze saka Antonam Paceplim un viņa sievai Līnai. Šie vārdi mērķēti ne vien šim jaunlaulāto pārim, bet visai kapitalistiskajai pasaulei, kur visu labo un krietno cenšas samīdīt un iznīcināt. Bez tam, — šos vārdus Ilze saka ne vien savā, bet arī visas tautas vārdā, un tie skan kā bridinājums iekēžiem un varmākām.

Vilis Lācis ar lielu pārliecības spēku atklājis buržuaziskās iekārtas neiedzības un noziedzību. Uz visiem laikiem iespēžas atmiņā tas, kā tā saucamā «bāreņu tiesa» pārdeva mazāksolīšanā bērnus, šai gadījumā Līduma dēlu Aivaru. Pirmais Aivaru nopirka budzis Kociņš. Dažās rindās Vilis Lācis spējis parādīt, ko buržuaziskajā Latvijā nozīmēja šāda bērnu pirkšana un pārdošana. Romānā lasām:

«Kociņu bērni mīlēja kaitināt un baidīt Aivaru.

— Mans papus tevi nopirka par naudu, — Kārlēns teica otrā dienā pēc Aivara ierašanās Kociņos. — Viņš ar tevi var darīt visu, kas viņam patīk, — tāpat kā ar Duki un veco zirgu, kurus viņš arī nopirka. Mana mamma var tevi pērt katru dienu, līt tumsajā kāmarā un pārdot ēģāniem.»

Drausmīgi skan šie argumenti no bērna mutes! Un mēs zinām: tā toreiz bija.

Bet Tauriņa kalpa, vecā Langstiņa liktenis? Šis godīgais un gudrais virs visus spēka gadus nokalpojis Tauriņam par dārznieku un bitenieku. Bet pēc visa tā Tauriņš viņu padzen kā vecu suni, un Langstiņš, kas visu savu dzīvi pēlījis godīgi maizī ar paša rokām, — pāvada vecumdienas nabagmājā, kur arī mirst.

VLADISLAVS KAUPUŽS

Tēlojot lauku dzīvi pirmspadomju periodā, Vilis Lācis soli pa solim atsedz darba cilvēka beztiesību kapitalistiskās iekārtas apstākļos, viņa nabadzību un postu. Reizē ar to ik lappuse romānā apliecina to, ka ne Jāni Līdumu, ne Ilzi, Arturu, Emkalnu un citus, kas izteic visas tautas nelokāmo gribu, viņas labākās domas un jūtas, — ka svētajā atbrīvošanās ciņā viņus nevar samulsnāt un apstādināt nekādas grūtības. Tautas spēki ir neizsīkstotī. — pēdējais vārds vienmēr pieder tai. So savu vārdu latviešu tauta pateica 1940. gadā, noņemot vecās dzīves važas un radot jaunu dzīvi padomju iekārtas apstākļos.

Ar meistara roku romānā veidoti kulaka Tauriņa, pagasta darbveža Druķa un citu vecās dzīves «varēno» tēli. Aispaini un kvēpāini viņi nostājas mūsu priekšā. Lūk, Tauriņš. «Kalpi un kalpones strādāja viņa laukos, bet pats viņš pastaigājās, izrīkodams savus ļaudis. Ja viņam kas nepatika ļaužu rīcībā, viņš nelamājās rupjiem vārdiem kā citi budži, nekiedza un nesārdiņās, bet mierīgā balsī mēdza pateikt tikai dažus asus vārdus, no kuriem gājēji baldiņās vairāk nekā no visurpajām lamām... Strādnieki un trūcīgākie kaimiņi dēvēja Tauriņu par rīkļu rāvēju un ādas dirātāju...» Tāds viņš arī ir — rīkļu rāvējs un ādas dirātājs. Ar katru gadu vairojās viņa bagātības un ar katru gadu viņš pastiprināja arī cilvēku ekspluatāciju. Neausis kā zirnekis, viņš bez jebkādiem sirdsapziņas pārmetumiem izrēķināja ar godīgiem darba darītājiem. To viņš, piemēram, dara ar veco Langstiņu un Irmu, kura nepadodas viņa nekātrajam legribām.

Ipašu vietu šo ādas dirātāju kategorijā ieņem pagasta darbvedis Druķis, tipisks buržuaziskās sabiedrības ierēdnis un neilvēcīgo likumu sargs. Neskaitāmas reizes viņš ir piedalījies bāreņu izsolēs, pārdevis bērnus mazāksolīšanā gluži tāpat, kā to dara ar lopiem, bet ne reizi mūžā viņu nav mocījuši sirdsapziņas pārmetumi par šo netīro darbu. Bērņus viņš laidis caur savām rokām kā kādus nedzīvus priekšmetus: kāda gan viņam daļa par tiem! Ainā, kur Druķis sastopas ar Jāni Līdumu, Aivara tēvu, Vilis Lācis norauj masku ne vien Druķim, bet arī parāda visas buržuaziskās likumdošanas kanibalismu. Nelietis Druķis, kas neļauj Jānim Līdumam atrast savu dēlu Aivaru, ir tikai pastāvošo likumu izpildītājs. Tāpēc dziļās nozīmības pilni ir Jāņa Līduma vārdi Druķim: «Nedomājiet, ka es taisos jums kaut ko pārmest! Nenāk ne prātā. Jūs darijāt tikai to, ko pašvaldības iestādes parasti dara līdzīgos gadījumos.» Jā, Druķis dara tikai to, — ne vairāk, ne mazāk. Būtu viņa vietā cits nelietis, — darītu to pašu.

Tēlojot Tauriņu, Druķi un citus viņiem līdzīgus padomju varas ienaidniekus, Vilis Lācis uzskatāmi parāda, ka savu egoistisko interešu labad viņi gatavi pārdot savu tautu par katru cenu un katram. Jo skaidri tas atklājas Tauriņa sarunā ar bijušo aizsargu pulka sakaru virsnieku Stelpu. Stelps saka:

«... Jauns karš ir neizbēgams. tāpēc ka tas nepieciešams un tāpēc ka mums ir atomu bumba.

— Mums? — Tauriņš brīnījās.

— Amerikai, Trumenam, Eizenhaueram, bet tas ir tikpat kā mums. Jo mēs taču esam kauls no viņu kaula».

Stelps liek priekšā Tauriņam «strādāt» konkrētu darbu, kas vērstis pret padomju iekārtu, un Tauriņš atbild: «Es labprāt... cik manos spēkos».

Sos virus, kas ir kauls no amerikāņu imperialistu kaula, rakstnieks uzskatāmi parāda kā riebigus tipus, kas pilnīgi nostājušies pret savu tautu un kļuvuši par kosmopolitiskiem rūpūļiem. Un viņu personā mums atklājas visas latviešu nacionālās buržuāzijas, buržuazisko nacionalistu nekrietnā nodevība, viņu idejiskā un morālā deģenerācija.

Prātā nāk uzraksts uz grāvja sienas Cūsku purvā. So uzrakstu darinājuši buržuaziskie nacionalisti, kuriem nav patīcis, ka padomju cilvēki iznīcina

purvus un cūskulājus: «Veltīgi pulaties! Purvs bija un bus! Viņiem gribētos, lai dzīve valda purvs. Taču vēltīgas izrādījās viņu pūles. So cūskulāju dzimumu pie vēstures kauna staba pienaglo Vilis Lācis.

*

Viļa Lāča lielais nopelns ir tas, ka viņš savā romānā dziļi un patiesi parādījis pārejas periodu no buržuaziskā nacionalistiskās varas Latvijā uz padomju iekārtu, no individuālās zemnieku saimniecības uz kolchozu iekārtu Latvijas laukos. Lasītāju grupas vēstulē «Pravdā» mēs lasām, ka šī perioda raksturīgā iezīme ir tāni apstākļi, ka tas ļauj veco kārtību, vecās iekārtas balstus, vecos tikumus un ierāšas, sacelēt brāli pret brāli, bērņus pret tēviem, sašķēl un saārda ģimenes, tai skaitā arī kulaku ģimenes. «Tikai ļaudis, kas nepazīst dzīvi un tie kulaku visspēcībai, var domāt, ka kulaku un to rokaspuišu ģimenes spēj noturēties pret tautas kustības triecieniem, ka laikā, kad viss vecais tiek salauzts, kulaku un to rokaspuišu ģimenes it kā varot palikt neskartas. Nē, kulaku un to rokaspuišu ģimenes dzīves salaušana kolchozu kustības augšanas periodā ir nevis nejauša parādība, ne arī vienkārša epizode, bet gan dzīves likums. Tieši tāpēc V. Lācis kā labs dzīves pazinējs un liels mākslinieks nevarēja iztikt, neattēlojis romānā kulaku un to rokaspuišu ģimenes dzīves saīršanas procesu.»

Neizprotot šo dzīves likumu, daži mūsu kritiķi bez jebkāda pamata nosauca Aivara pāriešanu padomju dzīves celtņiem pusē kā nejaušu, netipisku parādību un uz šī pamata piedēvēja rakstniekam ideoloģiskas kļūdas, kādu romānā nemaz nav un nav bijis. Šiem kreisajiem izcēliemem darija galu lasītāju grupas vēstule, skaidri parādot, ka mūsu kritikas līmenis vēl allaž ir zems, ka tā pīlāzī principiāli rakstura kļūdas, vienpusību, trasfaretismu.

Pārskata referātā PSKP XIX kongresā biedrs G. Maļenkovs norādīja: «Mūsu māksliniekiem, literātiem un mākslas darbiniekiem, savā radošajā darbā veidojot mākslinieciskos tēlus, vienmēr jāatceras, ka tipisks ir ne vien tas, kas visbiežāk sastopams, bet tas, kas vispilnīgāk un spilgtāk izpauž zināma sociāla spēka būtību. Marksisistiski-lenīniskajā izpratnē tipiskums nenozīmē kaut ko statistiski vīdēju. Tipiskums atbilst zināmas sociāli vēsturiskās parādības būtībai, bet nav vienkārši tas, kas visizplatītāks, bieži sastopams un parasts. Apzināts pārspīlējums, tēla saasināšana neizslēdz tipiskumu, bet pilnīgāk atklāj un pasvītro to. Tipiskums ir galvenā sfera, kur realitiskajā mākslā izpaužas partējskums. Tipiskuma problema arvien ir politiska problēma.»

Aivara pāraugšana ir tipiska parādība, jo tā atbilst zināmas sociāli vēsturiskās parādības būtībai, dzīves likumībai. Parādot Aivara, Paceplu Annas un Žaņa pāriešanu no vienas no metnes otrā, no viena krasta otrā, Vilis Lācis vēlreiz uzsvē padomju iekārtas lielo pārveidojošo spēku un dzīvīgumu, ka tautas kustības vētra tiešām sacelē dēlus pret tēviem, sašķēl ģimenes, tai skaitā kulaku un to rokaspuišu ģimenes. Bet šī pāraugšana un pāriešana nenotiek vienā rāvienā. Tas ir sarežģīts process, tikpat sarežģīts kā pati dzīve. Patiešām, kā gan notika Aivara pāraugšana? Aterēsimies viņa spilgtākos pārdzīvojumus bērībā, vīdī, kurā veldojas viņa uzskati. Te vispirma kārtā piemināma Aivara mātes Olgas traģiskā nāve, kas viņam lika daudz ko pārdzīvot un pārdomāt. Tad seko viņa dzīve pie Tauriņa. Vai gan Tauriņš bija viņa vienīgais audzinātājs? Nē. Dzīvojot pie Tauriņa, viņš sadraudzējās ar gājēju bērniem un no viņiem dzird pirmos nelabvēlīgos vārdus par Tauriņu, kas zēnā rada zināmu neuzticību pret savu audzētāju. So neuzticību pastiprina vecais dārznieks Langstiņš, kas droši uzstājas pret savu saimnieku un nosoda viņu kā darba cilvēku izdzineju. Iedams skolā, Aivars iepazīstas un sadraudzējas ar revolucionāri noskaņotiem jauniešiem, ar tādēļ kam kāleja dēls Emkalns. Vēlāk viņš savā ceļā sastop jauniētī pagrīdnieku Arturu. Saruna ar viņu rada jaunajā Aivārā jo dziļas pārdomas par savu vietu dzīvē. Bet viņš vēl nespēj izšķirties, jo Tauriņš savukārt nem vis aktivāko dalību Aivara dzīvē. Ar pirmajām padomju gadā viņam vēl nav noteiktas pozīcijas, kaut arī viņš simpatī-

jas nav tēva pusē. Sākoties Tēvijas karā, Aivars atstāj sava audzētāja mājas un dodas uz austrumiem. To viņš dara ne vien tāpēc, ka turp dodas arī Paceplu Anna, kuru Aivars slepeni mīl. Tas tikai viens no iemesliem, kaut arī svarīgs. Izšķirīgais ir tas, ka, izlasot dokumentu par viņa nodošanu Tauriņa ģimēnē, Aivars valrāk kā jebkad apjēdz, cik zemisks ir Tauriņš un viņam līdzīgie. «Man jāskā cīnīties, jāņem ieroci rokā un jāapliecina, kas es esmu», — viņš saka audzētāvam. Un tālāk: «Galvu dūres iespiēdīs, Aivars stenēja aiz kauna un dusmām. Viņš saprata, ka viņa vieta ir pie Jāņa Līduma, pie Annas...» Bet arī Tēvijas kara gados Aivars vēl nav brīvs no dažiem veciem ieskatiem, kaut arī viņš ar visu savu būtību nelokāmi un stingri ir nostājies tautas pusē un tas labad ir gatavs uz visu. Pēckara periodā Aivaru mēs redzam kā godīgu kolchozu dzīves celtņieku, kas ar partijās atbalstu ir izaudzis par istu padomju cilvēku. Tāds ir Aivara Līduma izaugšanas un pāraugšanas process, kuru tik pārliecinoši parādījis Vilis Lācis.

Gluži tāpat kā Tauriņa ģimene, saīrst un saskaldās arī kulaku līdzskrējēja vīdējā darba zemnieka Pacepla ģimene. Sākoties karā, viņa dēls Bruno aiziet bandītos un pastrādā daudzus noziegumus. Cits ceļš ir viņa bērniem Anna un Zanis. Viņi līdzīgi Aivaram atrod savu istu vietu padomju dzīves celtņiem rindās. Bezgala sarežģīts ir paša Antona Pacepla dzīves ceļš. Daudz jaunuma viņš nodarījis, visu mūžu dzīdamies pēc mantas. Nodibnoties padomju varai, Paceplis dzīdēd vienu dziesmiņu ar kulakiem, ar naidu un neuzticību norauģas notikumos. Ar bažām viņš vēro, kā no viņa ģimenes atšķējas Anna un Zanis. Nomirstot trešajai sievai, viņš paliek viens. Bet arī Antons Paceplis, līdz galam pārliecinājies par buržuazisko nacionalistu nelietībām un par padomju iekārtas spēku, beidzot atrod vietu dzīvē. Tāda ir dzīves patiesība, kurā rakstnieks uztvēris tipiskāko, māksliniecisko attēlojot savā darbā.

Partija māca, ka svarīgākais ikviena rakstnieka uzdevums ir visiem viņa rīcībā esošiem līdzekļiem cīnīties pret veco, palīdzēt jaunā uzvarai, nostiprināt šo uzvaru, radīt pilnasinīgu pozitīvu varoņu tēlu. So uzdevumu lieliski veicis Vilis Lācis romānā «Uz jauno krastu». Rādīdams padomju dzīves īstenību, rakstnieks vienmēr ir cīnītājs pret veco, par jaunā uzvaru.

Dziļi iespēžas atmiņā Viļa Lāča radītie pozitīvie tēli: Jānis Līdums, Arturs Līdums, Paceplu Anna, Reguts, Ilze Līduma, Finogenovs un citi. Viņi ir tipiski mūsu laikmeta cilvēki, kas visu savu entuziasmu, visas zināšanas un spēkus veltī mūsu dzīves celtniecībai. Ar dedzību un neatlaidību viņi cīnās pret visu veco, pret birokrātiju un kaitniekiem, jo bez šīs cīņas nevar uzvarēt jaunais. Viļa Lāča romāns ir paraugs tam, kā dzīve jāatēlo visā daudzveidībā, ar visiem tai piemētošiem konfliktiem, kas ir neizbēgami, ceļot jauno dzīvi. To mēs īpaši izjūtam, iastot par Cūsku purva nosusināšanu, kad tautas ienaidnieki visādi cenšas aizturēt purva nosusināšanas darbus. Te nav ne vēsts no idiles, kas vēd arvien iezogas viena otra rakstnieka darbos. Tā ir dzīve, kam ir svešs viss idilliskais, tā ir ciņa. Tikad tās rezultātā varēja iznīcināt Cūsku purva sliktānu un nodrošināt kolchozu tālāku attīstību.

Romānā «Uz jauno krastu» mēs skaidri redzam, kā latviešu tauta, kolchozu ļaudis partijas vadībā ceļ sev jaunu dzīvi. Rakstnieka radītā grāmata ir plaša un daudzpusīga latviešu tautas ciņu un uzvaru epopeja, kurā Vilis Lācis ietvēris gan tautas ciņas par savu brīvību buržuaziskās Latvijas un Tēvijas kara gados, gan tās ciņu par komunistisko sabiedrību. Reizē ar to rakstnieks, attēlodams mūsu revolucionāro dzīves īstenību, aizvada lasītāju tālāk, liek ieskatīties arī rītdienā.

1952. gadā Vilim Lācim par romānu «Uz jauno krastu» piešķīrta Stalīna premijas pirmā pakāpe. Taču rakstnieks nebeidza strādāt pie romāna, tā jaunais variants, kas izdots pagājušajā gadā, liecina, ka Vilis Lācis ir krietni daudz darijis, lai darbs idejiskā un mākslinieciskā ziņā kļūtu vēl pilnvērtīgāks. Šis mērķis pilnām sanieģts. Mūsu lasītāji saņemusi grāmatu, kas ir viena no izcilākajām ne tikai latviešu, bet arī visā padomju literatūrā.

Padomju muzikalās komedijas klasikas atjaunojums

komēdijas teātra kolektīvs veidojas un attīstās, būdams uz pareizā ceļa. Drošāk cīnoties pret trūķiem, izvērsot kritiku un paskritiku, tas var sasniegt lielus augstumus šajā tautas tik ļoti ietajā mākslas žanrā.

V. Vitolds

„Piezīmes par arhitektu izglītību“

LVU Inženierceltniecības fakultātes vadošās katedras arhitektūras specialitātē, apspriedušas savā kopsēdē laikrakstā „Literatura un Māksla“ 1952. g. 42. numurā ievietoto O. Sorina un V. Fjodorova rakstu „Piezīmes par arhitektu izglītību“, konstatēja:

1. Nevienam no mācību spēkiem nav nekādu šaubu par t. s. „eksperimentālās projektēšanas“ lietderību, diploma projektu izstrādājot.

2. Katedras pilnā mērā atbalsta ierosinājumu mūsu arhitektūras organizācijām un vadošajiem arhitektiem uzturēt ciešākas saites ar fakultāti, piedaloties kursa un diploma projektu apspriešanā un izmantojot studentu „eksperimentālajos“ projektos atrodamos lietderīgos priekšlikumus.

3. Katedras atzīst, ka būtu lietderīgi lasīt studentiem lekcijas par pilnētā būvniecības vēsturi (vai nu atsevišķa kursa veidā, vai arī ietīlpinot tās kā iedaļu pilnētā būvniecības kursā), kas pašreizējā Augstākās izglītības ministrijas apstiprinātajā mācību plānā nav paredzētas. Šis jautājums jau agrāk ierosināts Pilsētu un apdzīvotu vietu plānošanas katedrā, bet līdz šim nav izdevies panākt mācību programmas papildinājumu šai ziņā.

4. Pareizi ir kritizēts zināms schematisms kolchozu centru plānošanas projektos, kas turpmāk jānovērš. Tas konstatēts jau arhitektūras specialitātes studentu diplomprojektu izstādē pagājušā mācību gada noslēgumā, apspriežot kolchozu centru plānošanu projektos, piedaloties daudziem Padomju arhitektu savienības biedriem un mūsu republikas labākajiem specialitiem pilsētu un apdzīvotu vietu plānošanas jautājumos.

Jautājuma par eksperimentālajām temām diplomprojektos jāatzīmē, ka beidzamā gadu diplomprojektu tematu vairākums ir tieši „eksperimentālais“ dabas. Te var minēt kā piemērus dažas no šīm temām, neskatoties pašu autoru rakstā uzskaitītos: Fizikulas institūts (pašreiz sāksies tā mācību kursa praktiskā projektēšana, un diplomdarba autors jau sniedzis konsultāciju institūta vadībai); studentu kopmītnes ēka (nesen pieņemts valdības lēmums par tās būvi); teātri Jelgavā un Rēzeknē; Pionieru pils Rīgā; Centrālās Valsts bibliotēkas ēka Rīgā; Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas ēka (kuru patreiz projektē reālā celtniecībā mūsu projektēšanas organizācijas); Maksimālie nams Rīgā; daudzstāvu dzīvojamās ēkas Rīgā (paredzot tās

reālās novietnes un risinot kompleksā ar lauku māju veidošanas un arhitektūras ansambļa jautājumiem); Maskavas ielas rekonstrukcijas projekts utt.

Diplomprojektos iepriekšējos gados risināti arī Rīgas pilsētas lauku un ielu izveidošanas jautājumi.

Blakus šim „eksperimentālajām“ temām diplomprojektos bija paredzētas arī aktualās šīs dienas temas, kas cieši saistītas ar patreizējo mūsu socialistiskā lauku un pilsētu rekonstrukciju, piemēram, izprojektēt vairāki jauno kolchozu centri, kas izmantoti reālajā celtniecībā, rajonu izpildkomitejas, strādnieku klubi utt.

Kursa projektu tematiku nosaka Augstākās izglītības ministrijas apstiprinātās programmas, pēc kurām strādā Maskavas Arhitektūras institūts un arī mūsu Arhitektūras projektēšanas katedra. Šī tematika sastādīta pēc pakāpenības principa, apjomos lielāko un sarežģītāko darbu paredzot priekšdiploma un diploma projektos. Dabīgi, ka apmācības laikā studenti nevar izprojektēt visus sastopamos ēku un celtni tipus — to neatļauj apmācības laika budžets. Ievērojot pakāpenību, MAI apstiprinātās programmas sastādītas tā, lai celtni apjomi pakāpeniski pieaugtu, bet no katra apjoma tipa iespējams izprojektēt tikai vienu celtni, zināšanas par pārējām studentu iegūst teoretisko kursu un patstāvīgo studiju ceļā. Tādēļ arī visas arhitektūras mācību iestādes dod kursa projektos izstrādāt lielāko tiesu nevis reālās sastopamās, unikālas celtnes, bet gan praktiskajā dzīvē visvairāk nepieciešamās dzīvojamās un sabiedriskās celtnes. Tā dara ne tikai mūsu Arhitektūras projektēšanas katedrā, bet arī mūsu valsts vadošā arhitektūras mācību iestāde — Maskavas Arhitektūras institūts.

Autoru nostādne, ka lielāki idejiski mākslinieciskie uzdevumi risināmi tikai liela apjoma celtnēs, ir dziļi kaitīga un nepareiza, tāpat kā viņu teze, ka mazi apjomi ir nopietns šķērslis fantāzijas un drosmes attīstībai un grafiskās meistarības pilnveidošanai. Nevis paši mazi apjomi, bet taisni dažu studentu nostāja, ka mūsu socialistiskās pilsētas masu celtnēs un socialistisko lauku dzīvojamās un sabiedriskās ēkās nevar parādīt savu idejiski māksliniecisko un profesionālo briedumu, kā arī risināt lielus idejiski mākslinieciskus uzdevumus, ir viens no galvenajiem iemesliem tai parādībai, ka šo studentu projektos parādās šampans, amatnieciskums un aprobežotība.

Prof. S. Antonovs, LPSR Nopelniem bagātais mākslas darbinieks, LVU Inženierceltniecības fakultātes Arhitektūras projektēšanas katedras vadītājs
Prof. V. Vasiļenko, Pilsētu un apdzīvotu vietu plānošanas katedras vadītājs
A. Bajars, vecākais pasniedzējs, Arhitektūras teorijas katedras vadītājs

tība. Uzdevuma lielie apmēri no tā neglābs.

Priekšdiploma un diploma projektos, kā tas redzams no dažiem uzskaitītajiem piemēriem un pašu autoru raksta, Arhitektūras projektēšanas katedrā ir devusi studentiem risināt arī lielas, pat grandiozas celtnes un to kompleksus, bet katedrā ir tals ieskaits, ka savu briedumu arhitekts var parādīt arī mazāka absolūtā izmēra celtnēs. Jāatzīmē, ka arī Maskavas Arhitektūras institūts pagājušajā mācību gadā bija paredzējis priekšdiploma projektā kinoteātri, pat drusku mazāka apjoma un ar mazāk sarežģītu programmu kā pie mums (jo mums paredzēts t. s. kooperētā tipa kino; kura plānošana problēmas jaunas). Tas tomēr nekavēja MAI nākošos diplomandus šai projektā parādīt savu idejiski māksliniecisko un profesionālo briedumu, kā tas redzams no parauga, kas atrodas katedrā.

Pie mums, Padomju Savienībā, māksla kalpo tautai, pie tam ne tikai unikālās celtnēs jāizpaužas mākslas dziļajam idejiskajam saturam, bet arī katrā ēkā, socialistiskās pilsētas vai kolchoza centra ansambli padomju arhitektam jāpauž mūsu sabiedrības vadošās idejas, staļiniskās rūpes par cilvēku un komunisma varenā ieskaņa.

Arhitektūras projektēšanas katedrā arī turpmāk paredzēs priekšdiploma un diploma projektos kā lielas, unikālas celtnes un ansambļus, tā arī daudzstāvu dzīvojamās ēkas, izpildu komitejas, teatrus, institūtus u. c., ko vispirma kārtā prasīs no nākamajiem arhitektiem jaunais piecades plāns, padomju sabiedrība.

Inženierceltniecības fakultātes arhitektūras specialitātes katedras priekšsēdis visas pūles, lai iemācītu nākamajiem padomju arhitektiem saskatīt un pēc tam arī ieviest savos projektos padomju mākslas dziļo idejiskumu kā lielos arhitektūras ansambļos, tā arī mūsu ierindas celtnēs, kas ledarbojas uz cilvēka ideoloģiju ik dienas, ik brīdi darba un sadzīvē.

Prof. S. Antonovs, LPSR Nopelniem bagātais mākslas darbinieks, LVU Inženierceltniecības fakultātes Arhitektūras projektēšanas katedras vadītājs
Prof. V. Vasiļenko, Pilsētu un apdzīvotu vietu plānošanas katedras vadītājs
A. Bajars, vecākais pasniedzējs, Arhitektūras teorijas katedras vadītājs

Jaunie režisori sāk savas gaitas

Latvijas PSR Valsts konservatorijas teātra fakultātes pirmais jauno režisoru izlaidums patlaban beidz kārtējos eksāmenus un uzsāk patstāvīgu darbu ceļošanu. 19. janvārī notika eksāmens specialajā priekšmetā — režijā.

Abiturienti bija kolektīvi iestudējuši A. Ostrovska lugu „Pašu laudis — gan izlīgsm“. Inscenēšanas process noritēja tādā kārtā, ka ikviens no audzēkņiem vadīja režiju atsevišķā lugas fragmentā, bet visus tos saliedēja kurša vadītājs A. Leimanis. Jaunie režisori tajā piedalījās arī kā aktieri.

Pašlaik abiturientu priekšā ļoti atbildīgs uzdevums — diplomdarbs. Ar to viņi praksē pierādīs piecos studiju gados iemantoto. Iespēja debitēt jaunajiem režisoriem dota republikas teātros: K. Pamše iestudēs A. Ostrovska „Mežu“ Akademiskajā Dramas teātri, P. Petersons — M. Gorkija „Vasarīnēkus“ Dailes teātri, T. Hercberga — čehu pasaku „Strakoplicas dūdinieks“ Jaunatnes teātra krievu trupā, I. Krenbergs — A. Ostrovska komediju „Nabadzība nav netikums“ Jaunatnes teātra latviešu trupā, A. Brenčs — I. Popova lugu „Gimene“ Jelgavas Dramas teātri, A. Burovs — Evrē opereti „Mademoiselle Nitou“ Muzikālās komedijas teātri. A. Raits

ŠONEDĒL

25. janvārī Valsts konservatorijas zālē, Kr. Barona ielā 1, LPSR Valsts kora sieviešu ansambļa koncerts. Galvenais diriģents LPSR Nopelniem bagātais mākslas darbinieks J. Ozoliņš. Piedalās Staļina premijas laureats, LPSR Nopelniem bagātais skatuves mākslinieks A. Frinbergs. Sākums plkst. 20.

25. un 26. janvārī Apgabala vīrsnieku namā, Merķeļa ielā 13, Voronežas Valsts krievu tautas kora koncerts. Mākslinieciskais vadītājs Staļina premijas laureats K. Masalitinovs. Sākums plkst. 20.30.

26. janvārī Mākslas darbinieku namā, Valņu ielā 9, Fr. Stepes lekcija „Par lietiskās mākslas republikānisko pasārdarības izstādi“. Ieeja brīva. Sākums plkst. 19.

27. janvārī Valsts filharmonijas zālē, Amatu ielā 6, XIII simfoniskais koncerts ar populāru programmu uz klausītāju vēlēšanos. Piedalās Radioinformācijas komitejas simfoniskais orķestris. Diriģents LPSR Nopelniem bagātais mākslas darbinieks L. Vigners. Solisti — V. Davidone, M. Fišers un E. Bertovskis (čello). Sākums plkst. 20.

28. un 29. janvārī Apgabala vīrsnieku namā, Merķeļa ielā 13, bet 31. janvārī un 1. februārī LVU lielajā aulā, Raiņa bulv. 19, Valsts krievu tautas orķestra koncerts. Mākslinieciskais vadītājs KPFSR Nopelniem bagātais mākslinieks, Staļina premijas laureats D. Osipovs. Koncertos piedalās PSRS Valsts Akademiskā Lielā teātra solisti, PSRS Tautas mākslinieks, Staļina premijas laureats A. Pirogovs. Koncertu sākums plkst. 20.30.

KLAUSIETIES PA RADIO

Svešdien, 25. janvārī: Pa vīni 521.7 m. plkst. 14.35 literārs raidījums no cikla „Lūk, tāda ir Amerika“ — Majakovskis par Ameriku. Piedalās Staļina premijas laureats Velta Line un LPSR Nopelniem bagātais skatuves mākslinieks, Staļina premijas laureats Jānis Grantiņš. Plkst. 15.20 koncerts-pārtrauc „Latviešu tautas muzikālā jaunrade“. Plkst. 21.20 literārs raidījums jaunatnei pēc klausītāju vēlēšanos. Indriķa Lemana gramatas „Pa dzīves ceļiem“ III daļas fragments, Lasa Vija Artmane.

Pirmdien, 26. janvārī: Pa vīni 521.7 m. plkst. 20.45 padomju komponistu dziesmas. Radiokomitejas kora izpildījums. Plkst. 22.10 Indriķa Lemana gramatas „Pa dzīves ceļiem“ III daļas fragmenti, lasījums nobeidzams.

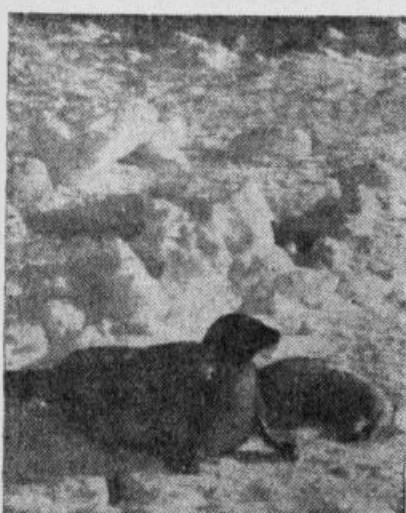
Otrdien, 27. janvārī: Pa Rīgas tranšeiņas tiklu: plkst. 12.30 koncerts no cikla „Jaunie mākslinieki“. Pa vīni 521.7 m. plkst. 20.00 simfoniskā koncerta I daļas pārtrauc no LPSR Valsts filharmonijas zāles. Plkst. 20.45 literārs raidījums, veltīts Starptautiskās Staļina miera premijas laureatam Polam Robsonam. Fragmenti no J. Krokova lugas „Džons — miera kareivis“. Plkst. 22.15 literārs raidījums, veltīts Staļina premijas laureates Annas Sakses daiļradei. (Pārtrauc no Maskavas.)

Pa vīni 521.7 m. plkst. 21.00 simfoniskā koncerta II daļas pārtrauc no LPSR Valsts filharmonijas zāles. Plkst. 22.15 literārs raidījums, „Jaunie autori pie mikrofona“. Savus dzējoļus lasīs Olga Lisojska, Jāzeps Osmanijs un Jānis Plotnieks.

Trešdien, 28. janvārī: Pa vīni 521.7 m. plkst. 22.10 literārs raidījums no cikla „Pārtrauc par padomju literatūru“ — N. Gromova raksts par N. Sūdika romanu „Atkārtā briedis“.

Ceturtdien, 29. janvārī: Pa vīni 521.7 m. plkst. 20.00 Čaikovska baleta „Apburta princese“ radiomontaža. Plkst. 22.10 literārs raidījums no cikla „Latviešu literatūra“ — I. Pārtrauc — Jūris Alunans.

Piektdien, 30. janvārī: Pa vīni 521.7 m. plkst. 19.30 Radiokomitejas kora koncerts. Sestdien, 31. janvārī: Pa vīni 521.7 m. plkst. 19.50 koncerts, veltīts meža darbu pirmirindniekiem. Plkst. 21.55 literārs raidījums „Atbildis uz radioklausītāju vēstulēm“. Pie mikrofona Latvijas PSR Nopelniem bagātais skatuves mākslinieks, Staļina premijas laureats Richards Zandersons, Latvijas PSR Nopelniem bagātais skatuves mākslinieks Nikolajs Barabanovs un mākslas zinātnieks Simons Nikišins.

„Okeana ledus laukos“

Jaunā popularzinātniskā filma „Okeana ledus laukos“ (režisors A. Zguridi, operatore N. Juruškina) visumā ir dokumentāla filma. Kinoobjektīva vērtīgā, zinātkārā acs, iespējams it visur, šoreiz likusi dabai atklāt tādus noslēpumus, kurus citādi cilvēkam, šķiet, nebūtu iespējams ieraudzīt. Skatītāju priekšā uz ekrāna atklājas jūras dzīves un to apbrīnojamā iemītnieku interesantā dzīve. Paceldamies kopā ar kinoaparātu no okeāna dibena līdz tā virspusei, kas iekalta ledū, skatītājs redz dažādo okeāna «stāvu» zivis un ūdens dzīvniekus, bet pēc tam arī zverus, kas vienlīdz labi jūtas kā ūdenī, tā arī uz ledus un cietzemes.

Arktikas ledus tuksneša iemītnieki — roņi, valzirgi, baltie lāči, polarlapsas — parādīti dažādās attīstības stadijās. Mūsu acu priekšā izaug lācēns, pārvēršamies no neveikla mazulīša par jaunu plēsoņu, kas izpostā gāgu ligzdas. Ne mazums uzmanības filmā veltīts arī polarpagabalu putnu pasaulei. Filmā uzņemti Arktikas slavenie «putnu tīrģi», kaiju cīņa ar baltastaino jūras ērgli un daudz citu saistošu epizodu.

Filma uzņemta augstā tehniskā līmenī, tās krāsu zieds ir patiešām liels, maigs kā laba akvareļgleznā. Bet, kā tas jau norādīts centrālajā presē, filma daudz iegūtu, ja tajā būtu parādīts kaut vai dažos atsevišķos kadros Arktikas istas saimnieks — padomju cilvēks, kas sekmīgi cīnās ar dabu, pakļauj to sev un pārveido, liek tai kalpot cilvēkam.

Sākot ar rītdienu, filmu demonstrēs Rīgas kinoteātros.

L. G.

Attēlā: kadrs no jaunās kinofilmas.

IZCILAIS AINAVU MEISTARS

Latviešu pirmsrevolūcijas tēlotājs mākslas ievērojamāko pārstāvju vidū vienu no pirmajām vietām ieņem Vilhelms Purvītis — lielais un savdabīgais gleznotājs, Latvijas ainavu glezniecības izcilais meistars.

Jau skolas gados atklājās V. Purvīša lielās spējas glezniecībā, un 1890. gada rudenī viņš devās uz Pēterpili, kur iestājās Mākslas akadēmijā, lai mācītos slavenā krievu gleznotāja ainavista A. Kuindži vadītajā darbnīcā.

Savās agrīnajās skicēs un gleznās V. Purvītis parāda, ka viņš nostāties uz stingra realistiska pamata radošajā mākslinieciskajā izaugsme. Viņš cenšas patiesīgi attēlot visu to, ko guvis tiešās dabas novērojumos. Daudzās V. Purvīša skicēs, kas darinātas brīvā dabā, izpaužas I. Levitana ietekme. Par to liecina vienkāršu ainavu motīvu izraudzīšanās un mēģinājumi liriski traktēt tos. Kaut kas „levitanisks“ samānāms arī V. Purvīša pirmo lielāko darbu motīvos: gleznās „Pēdējais sniegs“ (1898. g.), „Rudzu lauks“ (1899. g.), „Strautiņš“ (1899. g.), „Marta diena“ (1900. g.). V. Purvīša galvenā skolotāja Mākslas akadēmijā A. Kuindži ietekme izpaužas jaunā gleznotāja centienos pēc „gleznieciskuma“, tajā apstākļi, ka viņa krāsu gamma piesātināta ar oranžbrūniem, melniem un zilumiem toņiem. Savā tālākajā darbā Vilhelms Purvītis savdabīgi apvienojis I. Levitana ainavas vienkāršību ar A. Kuindži gleznieciskumu, veiksmīgi izvairodamies savās gleznās no kaila epigonisma.

1897. gadā V. Purvītis beidz Mākslas akadēmiju. Par gleznu „Pēdējais sniegs“ viņam piešķir mākslinieka gradu un ārzemju komandējumu. 1898. gada pavasarī V. Purvītis kopā ar A. Kuindži un tā audzēkņu grupu, kā arī par tūlkiem pieaicinātajiem māksliniekiem

Vilhelma Purvīša darbu izstāde

J. Valteru un J. Rozentālu dodas pirmajā ārzemju ceļojumā.

Iepazīšanās ar dažādu zemju daudzo jauno un veco meistarību sasniegumiem glezniecībā, bet it īpaši viņa iemijoto ainavistu I. Levitana un A. Kuindži daiļrades dziļa izpēšana un apgušana palīdzēja V. Purvītim apgādīties mīļu izveidot pašam savu „glezniecisko valodu“, nostāties uz patstāvīga ceļa. Šis jaunais teizmes — īpatnējais gleznošanas veids ar ļoti savdabīgu, sulīgu un krāšņo krāsu ziedu — spīgti izteiktas gleznā „Marta diena“, kuru V. Purvītis darinājis 1900. gadā un kura izpelnījās plašu leņvību un leguva zelta medaļu starptautiskajā izstādē Minchenē.

Dzīvodams laukumā, kad mākslas

dzīvē ielauzās dažādas jaunas strāvas, kad ikvienam māksliniekam nācās sadurties ar ļoti sarežģītiem problemām un parādībām, kad, A. Zdanova vārdiem runājot, „uzpeldēja visādu no krāsu simbolisti, iemažinisti, dekadenti, kas bija atteikušies no tautas, pasludinājuši tezi „māksla mākslai“, sludināja bezidejiskumu literatūrā un slēpa savu idejisko un morālo izvirību, dzidamies pēc ekaltas formas bez satura, — arī Vilhelms Purvītis maksāja meslus modei. 1902. gadā viņš iestājās mākslinieku apvienībā „Mir iskustva“, kura sludināja estētizejošas un retrospektīvi stilizatoriskas tendences, novirzīja, atņāva savus biedrus no apkārtējās reālās dzīves un centās iegrist viņus bezidejiskuma, formalisma un pesimisma

„Pēdējais sniegs“

V. Purvīša gleznas reprodukcija